

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

**EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS**

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA MANIC prieš LIETUVĄ

(Petijijos Nr.46600/11)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2015 m. sausio 13 d.

Šis sprendimas tapo galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

Byloje Manic prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,

teisėjų Işıl Karakaş,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,

po svarstymo uždaramame posėdyje 2014 m. lapkričio 25 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Moldovos ir Rumunijos pilietis Eugeniu Manic (toliau – pareiškėjas), kuris 2011 m. liepos 12 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 46600/11) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėją, kuriam buvo suteikta teisinė pagalba, atstovavo Londone praktikuojantis advokatas G. Virtopeanu. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau - Vyriausybė) atstovavo jos buvusi atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėjas skundėsi valdžios institucijų neveikimu, vykdant teismo sprendimą, numatantį jo teises bendrauti su vaiku. Konkrečiai jis teigė, kad Lietuvos valdžios institucijų ir teismų veiksmai jo teisės bendrauti su vaiku atžvilgiu pažeidė Konvencijos 8 straipsnį.

4. 2012 m. balandžio 18 d. peticija buvo perduota Vyriausybei. Moldovos Respublikos ir Rumunijos Vyriausybės, kurioms buvo pranešta apie teisę dalyvauti byloje trečiosios šalies teisėmis (Konvencijos 36 straipsnio 1 dalis ir Teismo reglamento 44 taisyklės 1 dalis), šia teise nepasinaudojo.

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

5. Pareiškėjas gimė 1971 m. ir gyvena Londone.

6. 2005 m. Jungtinėje Karalystėje pareiškėjas susipažino su Lietuvos Respublikos piliete V.T.

7. 2007 m. rugsėjo 18 d. jiems gimė sūnus A.M. A.M. yra Lietuvos Respublikos pilietis.

8. 2008 m. kovo mėnesį V.T. su vaiku išvažiavo į Lietuvą vasarai aplankyti savo šeimos. Po mėnesio į Lietuvą atvyko pareiškėjas jų pasiimti. Visi kartu grįžo į Jungtinę Karalystę. Birželį motina su sūnumi išvyko vasarai atgal į Lietuvą. Liepos mėnesį motina parašė pareiškėjui, kad jų santykiai baigti. Netrukus po to ji nuvyko į Jungtinę Karalystę, susirinko vaiko daiktus ir grįžo į Lietuvą, kur ir liko su berniuku. 2008 m. liepos 17 d. V.T. deklaravo savo tėvų adresą Lietuvoje, Kuktiškių kaime, Utenos rajone, kaip jos ir jos sūnaus nuolatinę gyvenamąją vietą.

A. Teismo procesas Lietuvoje dėl vaiko grąžinimo į Jungtinę Karalystę

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

9. Pareiškėjas tvirtino, kad jo sūnus buvo pagrobtas ir be jo sutikimo laikomas Lietuvoje. Jis kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su prašymu grąžinti vaiką į Jungtinę Karalystę, kur buvo jo sūnaus nuolatinė gyvenamoji vieta.

10. 2009 m. kovo 6 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismas atmetė pareiškėjo skundą. Posėdyje dalyvavo pareiškėjas, V.T., du jos advokatai ir Vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovai. Vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovas prašė teismo spręsti vaiko grąžinimo į jo kilmės šalį klausimą teismo nuožiūra. Nepaisant to, Tarnybos atstovai pastebėjo, kad vaiko gyvenimo sąlygos Lietuvoje geros, kad jis auga saugioje aplinkoje tarp jį mylinčių žmonių.

11. Teismas pripažino, kad nuo pat berniuko gimimo abu tėvai kartu juo rūpinosi, o nuolatinė jo gyvenamoji vieta buvo Jungtinė Karalystė. Abiem tėvams priklausė berniuko globos teisės. Vilniaus apygardos teismas atmetė V.T. teiginius, kad pareiškėjas sutiko, jog vaikas nuolat gyventų Lietuvoje. Priešingai V.T. neturėjo teisinio pagrindo viena nuspręsti pakeisti vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą. Jos atsisakymas grąžinti vaiką į kilmės šalį po vasaros atostogų 2008 m. nelaikytinas pateisinamu.

12. Nepaisant to, Vilniaus apygardos teismas nusprendė, kad vaikas turėtų likti Lietuvoje. Išdėstydamas tokio sprendimo priežastis, teismas pripažino, kad iki atvykimo į Lietuvą vaikas gyveno Londone septynis mėnesius. Tuo metu daugiausia juo rūpinosi motina, kuri nedirbo. Be to, jo gyvenimo sąlygos Jungtinėje Karalystėje buvo prastesnės negu Lietuvoje. Londone berniukas ir jo tėvai gyveno viename mažame kambaryje, o šalia jų gyvenamosios vietos vyko statybos. Priešingai Lietuvoje vaikas gyveno V.T. tėvų namuose, kur, kaip teigė vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovai, berniukas jautėsi laimingas, judrus, aktyvus, komunikabilus ir mylimas. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad berniuko motina nuo pat vaiko gimimo nuolat juo rūpinosi, nepalikdavo nei su aukle, nei su koku nors kitu asmeniu. Nors ir nebuvo įrodymų, kad pareiškėjas netinkamai elgtųsi vaiko akivaizdoje, piktnaudžiautų alkoholiu, vartotų narkotikus ar smurtautų, pareiškėjas neįrodė turįs reikiamų įgūdžių rūpintis tokiu mažu vaiku. Todėl vaiko atskyrimas nuo motinos ir atidavimas tėvui neatitiktų vaiko interesų. Darytina išvada, kad vaiką į Jungtinę Karalystę būtų galima grąžinti tik su motina. Atsižvelgiant į tai, kad motina Londone savarankiškai finansiškai neišgyventų, o pareiškėjas atsisakė užtikrinti turįs pakankamai pinigų vaiko motiną išlaikyti ar užtikrinti jos gyvenimo sąlygas, jei ji grįžtų kartu su vaiku į Jungtinę Karalystę, pareiškėjo prašymas dėl vaiko grąžinimo į Jungtinę Karalystę netenkintinas.

B. Teismo procesas Anglijoje dėl vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos ir pareiškėjo bendravimo teisių.

13. Tada pareiškėjas inicijavo teismo procesą Anglijos ir Velso Aukščiausiajame teisingumo teisme (toliau - ATT). 2009 m. vasarą teismas paskyrė A.M. globėją byloje (*ad litem*).

14. 2010 m. sausį berniuko globėjas rekomendavo, kad motina ir toliau juo rūpintųsi. Globėjas taip pat rekomendavo ATT nustatyti tėvo ir sūnaus bendravimo tvarką tam tikram laikotarpiui, kad jie galėtų atstatyti tarpusavio ryšį.

Šio proceso metu pareiškėjas pats dalyvavo posėdžiuose, o V.T. asmeniškai teikė įrodymus; ją taip pat atstovavo jos advokatai.

15. 2010 m. balandžio 28 d. ATT nusprendė, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta turėtų būti Lietuvoje kartu su motina. Galimybė V.T. vykti į Jungtinę Karalystę ir ten dirbti nebūtų atitikusi geriausių vaiko interesų, atsižvelgiant į tai, kad vaikui tektų lankyti darželį ir gyventi su dviem emociškai nutolusiais tėvais. Be to, V.T. nepageidavo gyventi Anglijoje, net jeigu pareiškėjas ir sutiktų ją išlaikyti. Pripažindamas, kad tėvas nuoširdžiai ir rimtai domisi savo sūnumi, teismas nusprendė, kad „pagrindinė problema“ buvo gerų santykių tarp jų dviejų skatinimas ir išsaugojimas.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

16. ATT sutiko, jog pareiškėjas Lietuvoje jautėsi pažeidžiamas, bet atmetė jo įtarimus, kad Lietuvos valdžios institucijos yra jo atžvilgiu priešiška nusiteikę. Nepaisant to, ATT konstatavo:

„99. (...) man atrodo, kad Lietuvoje [pareiškėjui] bus sunku tinkamai užmegzti ryšį dėl Lietuvoje patiriamo spaudimo. (...) mano nuomone, daugiau privalumų turėtų pasimatymai čia [Londone], kad vaikas galėtų pažinti tėvą tėvo aplinkoje.“

17. Todėl ATT nusprendė, kad tinkamiausia vietą jų pasimatymams būtų Anglijoje. Dar daugiau, pasimatymų laikas turėjo būti „aiškiai kiek įmanoma greičiau“.

18. Taigi, vaiko motina turėjo vykti į Jungtinę Karalystę ir praleisti ten šešias savaites, per kurias tėvas ir vaikas galėtų bendrauti. Po to motina galėtų grįžti į Lietuvą su vaiku ir gyventi ten nuolat. ATT taip pat siekė užtikrinti, jog abiem tėvams „būtų aišku“, jog „ginčų, susijusių su vaikų gerove, sprendimas gali būti pakeistas pasikeitus aplinkybėms, tačiau tam, kad pirmiau minėtas visa apimantis planas būtų sprendžiamas iš naujo, pokytis turi būti ženklus“.

19. Vaikui apsigyvenus Lietuvoje nuolat, pareiškėjas turėtų teisę toliau su juo bendrauti: būtinai keturis kartus per metus po septynias – dešimt dienų kartu apsigyvenant. Pirmieji du pasimatymai turėtų įvykti Jungtinėje Karalystėje, motinai atvežus vaiką, su sąlyga, kad tėvas padengs kelionės išlaidas, o būtent po 600 svarų sterlingų (GBP) už kiekvieną kelionę. Vėliau tėvas galėtų rinktis, kur šis susitikimas turėtų vykti. Jis galėtų atvykti į Lietuvą, pasiimti vaiką ir bendrauti su juo bet kurioje jo norimoje pasaulio šalyje.

20. Pareiškėjas dalyvavo teismo posėdyje, kurio pabaigoje teisėjas informavo pareiškėją, kad sprendimas bus vykdomas Lietuvoje, o dėl bendravimo tvarkos vaikui grįžus į Lietuvą gyventi nuolat reikės pateikti tam tikrus prašymus.

21. 2010 m. birželio 18 d. ATT peržiūrėjo sprendimą ir priėmė įsakymą, pakartodamas, kad pareiškėjas ir V.T. nesutarė, todėl 2010 m. balandžio 28 d. jam tekėjo priimti itin sunkų sprendimą, suteikiant motinai leidimą išsivežti vaiką nuolat gyventi Lietuvoje, rizikuojant, kaip nusakė pareiškėjas, kad motinos šeima atskirs pareiškėją nuo vaiko gyvenimo. Tačiau kol kas jokių reikšmingų ar dramatiškų aplinkybių pokyčių, dėl kurių reiktų keisti sprendimą dėl globos, nebuvo. Šiuo atžvilgiu Jungtinės Karalystės teismas išreiškė pasitikėjimą Lietuvos teismais:

„Tuo pačiu pastebiu, kad man nebūtina numatyti veiksmų tuo atveju, jei Lietuvos teismai šį klausimą nagrinėtų ne vaiko interesais, ką numato Briuselis. Suprasdamas, kad tėvas liko nepatenkintas Lietuvos teismuose priimtais sprendimais, negaliu pritarti jo teiginiams, kad Lietuvos teismai man nepritaris ir sieks pakeisti mano sprendimų esmę, o būtent, kad tėvas ir sūnus privalo išsaugoti ryšį, nepaisant to, kad vaiko motina ir jos šeima bus priešiška jo atžvilgiu nusiteikę.“

22. Dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos toliau nagrinėti klausimus, susijusius su tėvo pareigomis ir bendravimo teisėmis, ATT konstatavo:

„a) pripažindamas ir numatydamas, kad vadovaujantis Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalimi, vaikui A.M. išvykus iš Anglijos ir Velso jurisdikcijos gyventi nuolat Lietuvoje pagal šio įsakymo 3 pastraipą, Lietuvos teismai turės jurisdikciją spręsti klausimus, susijusius su tėvų pareigomis, taigi, bendravimo teisėmis...“

23. Bendravimo tvarka, kurią ATT nustatė balandžio 28 d. ir peržiūrėjo 2010 m. birželio 18 d., numatė tris bendravimo etapus:

- Pirmasis etapas apėmė laikotarpį nuo 2010 m. birželio 19 d. iki liepos 14 d. Motina turėjo atvežti vaiką pasimatymui su tėvu į Jungtinę Karalystę, su sąlyga, kad pareiškėjas vaiko motinai sumokės 3 000 svarų sterlingų (GBP) sumą;
- Antrasis etapas apėmė du pasimatymų laikotarpius – 2010 m. rugsėjo 18-25 d.d. ir gruodžio 11-18 d.d. Anglijos ir Velso jurisdikcijoje; su sąlyga, kad likus dviem savaitėms iki pasimatymų pradžios pareiškėjas sumokės motinos įgaliotiniams 600 svarų sterlingų (GBP) kelionės su vaiku į Anglijos ir Velso jurisdikciją išlaidoms apmokėti;
- Trečiasis etapas apėmė du tėvo su vaiku pasimatymų laikotarpius – 2010 m. kovo 19-28 d.d. ir 2011 m. birželio 18-27 d.d. Buvo nustatyta, kad pareiškėjas pasiims savo sūnų Rumunijos ambasadoje Vilniuje ir galės vykti su juo į bet kurią pasaulio šalį; nuo 2011 m. liepos mėnesio keturis kartus per metus pareiškėjas galėtų pasiimti sūnų iš Vilniaus ir vykti su juo į bet kurią pasaulio šalį dešimčiai dienų.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

24. Galiausiai pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad praktiškai jam būtų daug paprasčiau su sūnumi keliauti, jei berniukas turėtų tos pačios šalies pasą. Todėl ATT nurodė V.T. po 2010 m. rugsėjo 1 d. pateikti Rumunijos ir/ar Moldovos valdžios institucijoms atitinkamus dokumentus ir informaciją tam, kad pareiškėjas galėtų gauti vaiko Rumunijos ir/ar Moldovos pasus ir/ar kelionės dokumentus. Motinai neįvykdžius šių nurodymų, pareiškėjas galėtų kreiptis su skundu į ATT, kuris pasilieka išskirtinę teisę nagrinėti pasų/kelionės dokumentų klausimus.

25. Pareiškėjas kreipėsi dėl leidimo apskųsti ATT 2010 m. birželio 18 d. sprendimą ir įsakymą, tačiau 2010 m. rugsėjo 16 d. Anglijos ir Velso apeliacinis teismas pareiškėjo prašymą atmetė.

C. Procesas dėl ATT numatytos bendravimo tvarkos įgyvendinimo

26. Pirmasis ATT nustatytos bendravimo tvarkos etapas buvo įgyvendintas. Pareiškėjas sumokėjo V.T. 3 000 svarų sterlingų (GBP) sumą jos ir sūnaus kelionės į Jungtinę Karalystę išlaidoms padengti, o V.T. atvežė vaiką į Londoną keturioms savaitėms matytis su tėvu, t.y. laikotarpiui nuo 2010 m. birželio 19 d. iki liepos 14 d.

27. Šio vizito metu 2010 m. liepos 8 d. berniuko globėja byloje *ad litem* ATT išreiškė susirūpinimą dėl berniuko saugumui gresiančio pavojaus ir galimybės, jos jis nebus grąžintas motinos globon, artėjant jų sugrįžimui į Lietuvą. Globėja atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas kreipėsi į apeliacinį teismą dėl leidimo apskųsti ATT 2010 m. birželio 18 d. sprendimą ir įsakymą. Anot berniuko globėjos, pareiškėjas aiškiai pademonstravo savo „užsispyrusį požiūrį“ į ATT priimtą sprendimą ir įsakymą bei „nepalaužiamą nusiteikimą“ siekti, kad sūnus gyventų Jungtinėje Karalystėje, nepaisant vaiko poreikių ir geriausių interesų, kurie, kaip sutarė teismas ir vaiko teisių apsaugos specialistai, geriausiai bus užtikrinti tada, kai vaikas diena iš dienos bus su savo motina. Globėja pastebėjo, kad praėjusį mėnesį pareiškėjas informavo Jungtinės Karalystės valdžios institucijas apie savo ketinimus po paskutinio pasimatymų 2010 m. liepos mėnesį laikotarpio išvykti iš Jungtinės Karalystės. Be to, ATT 2010 m. birželio 18 d. įsakymas suteikė pareiškėjui galimybę kreiptis dėl Rumunijos ir Moldovos paso. Dėl to birželio mėnesį pareiškėjo įgaliotinis paragino V.T. įgaliotinį kuo greičiau pasirašyti prašymo išduoti sūnui Rumunijos pasą dokumentus. Dėl pirmiau minėtų priežasčių berniuko globėjos byloje (*ad litem*) nuomone buvo rimtų priežasčių manyti, jog yra grėsmė, kad tėvas bandys A.M. pagrobti. Todėl ji rekomendavo teismui pakeisti 2010 m. birželio 18 d. įsakymą bei nutraukti paskutinius pagal bendravimo tvarką pasimatymus, numatytus laikotarpyje nuo liepos 10 d. iki liepos 13 d., leidžiant berniukui su motina grįžti į Lietuvą anksčiau laiko.

28. Be to, 2010 m. liepos 9 d. Anglijos Teismo Patariamiosios Tarnybos Vaikų ir Šeimos klausimais teisininkas (toliau – Cafcass) elektroniniu laišku pareiškėjui parašė:

„Gerb. p. Manic,

Suprantu, kad jums buvo įteiktas pasas ir teismo pareigūnų įsakymai. Susirūpindamas atkreipiu dėmesį, kad iš pradžių jūs informavote teismo pareigūną, kad turėjote tik vieną pasą, bet po tolesnių diskusijų pateikėte du pasus. Teismo pareigūnai mums pranešė, kad jūs turėjote kelias A.M. dokumentines nuotraukas, kas irgi kelia susirūpinimą.

Žinau, kad nesate teisiškai atstovaujamas, ir manau, kad būtų protinga jums pasitarti su teisininkais prieš mums toliau kreipiantis į teismą. Atkreipiu jūsų dėmesį, kad nepaklusdamas esamiems įsakymams ir negrąžinęs A.M. motinai pasibaigus pasimatymui, rimtai pakenksite tolesniam jūsų ir A.M. bendravimo tvarkos įgyvendinimui. Todėl linkiu gerai praleisti likusias keturias bendravimo dienas ir grąžinti sūnų motinai nustatytą dieną nustatytu laiku.“

29. 2010 m. liepos 9 d. ATT įvertino Cafcass laišką kaip klaidinančią. Vis dėlto Moldovos ir Rumunijos ambasadoms buvo nurodyta pranešti V.T. įgaliotiniams, jeigu pareiškėjas kreiptųsi dėl vaiko kelionės dokumentų, bei tokių dokumentų neišduoti. Abiem ambasadoms pranešus, kad į jas dėl berniuko paso niekas nesikreipė, ATT nurodė V.T. pristatyti berniuką visam liepos mėnesio pasimatymui. Po to motina berniuką išsivežė gyventi į Lietuvą.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

30. 2010 m. rugsėjo 16 d. V.T. advokatas parašė pareiškėjui, kad V.T. neketino pristatyti jų sūnaus į Jungtinę Karalystę pasimatymui su tėvu. V.T. manymu, berniukui tai sukeltų didelį stresą, be to, jis nebuvo pasiruošęs praleisti savaitę be motinos. Pareiškėjui taip pat buvo pranešta, kad jurisdikcija dėl bendravimo tvarkos nustatymo nuo šiol perėjo Lietuvos teismams. V.T. advokatas taip pat pridėjo 600 svarų sterlingų (GBP) čekį, gražindamas pinigus pareiškėjui, kuriuos jis sumokėjo V.T. kelionės ir apgyvendinimo išlaidoms vizito 2010 m. rugsėjį metu apmokėti.

31. 2010 m. spalio 7 d. pareiškėjas kreipėsi į centrinę pagal Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 instituciją - Tarptautinį vaikų grobimo skyrių dėl antrojo pasimatymų etapo pagal ATT 2010 m. birželio 18 d. nurodymą nevykdymo. Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad, nepaisant to, jog 600 svarų sterlingų (GBP) suma už apsilankymą rugsėjo mėnesį jam buvo gražinta, jis buvo pasirengęs bet kuriuo metu ją vėl sumokėti, kad tik įvyktų susitikimas.

32. 2010 m. spalio 18 d. pirmiau minėta Jungtinės Karalystės valdžios institucija susisiekė su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba (toliau – Tarnyba) Lietuvoje dėl ATT sprendimo ir įsakymo nevykdymo. Visi reikiami dokumentai, įskaitant ATT 2010 m. birželio 18 d. nustatyta pasimatymų tvarką, laišką nuo V.T. įgaliotinio (žr. 30 punktą pirmiau) bei prašymą, kuriame pareiškėjas teigė, kad jis yra pasirengęs sumokėti 600 svarų sterlingų (GBP) sumą, kad būsimas vizitas įvyktų, Lietuvos valdžios institucijai buvo persiųsti.

33. 2010 m. spalio 25 d. Tarnyba informavo Tarptautinį vaikų grobimo skyrių Anglijoje, kad ES valstybėje narėje išduoti vykdomieji raštai Lietuvoje yra vykdomi tiesiogiai, todėl turėtų būti perduoti antstoliui vykdyti (žr. 73 punktą toliau). Tarnyba kolegoms Anglijoje pateikė antstolių, veikiančių Utenos rajone, kuriame ir gyveno pareiškėjo sūnus, sąrašą ir patarė pareiškėjui tiesiogiai kreiptis į vieną iš pasiūlytų antstolių, kad ATT įsakymas būtų įvykdytas. Tarnyba taip pat atkreipė dėmesį, kad antstolio, atsakingo už užsienio šalyje nustatytos pasimatymų tvarkos įgyvendinimo, veiksmus kontroliuoja apygardos teismas.

34. 2010 m. spalio 30 d. pareiškėjas kreipėsi į Utenos rajone Lietuvoje dirbančią antstolę. Pagal Teismo turimus dokumentus tarp 2010 m. spalio 30 d. ir 2011 m. vasario 10 d. pareiškėjas antstolei parašė 26 elektroninius laiškus. Laiškai buvo rašyti anglų kalba pateikiant *Google* vertimą į lietuvių kalbą. Pirmame savo laiške antstolei pareiškėjas pažymėjo turįs Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 41 straipsnyje numatytą pažymėjimą dėl bendravimo teisės nustatančio sprendimo. Prie savo elektroninių 2010 m. lapkričio 2 ir 4 d. laiškų jis pridėjo vykdymo pažymėjimą, laišką Lietuvos centrinei institucijai, laišką nuo V.T. įgaliotinių (žr. 30 punktą pirmiau) ir įrodymą, kad jis sumokėjo 130 Lietuvos litų (apie 37 eurus) ATT sprendimo vykdymui Lietuvoje ir pažadėjo atsiųsti kitą reikiamą informaciją. Pareiškėjas taip pat paprašė antstolės pranešti, jei jai trūktų kokių nors dokumentų bei informuoti jį apie vykdymo procesą. Savo 2010 m. lapkričio 2 d. elektroniniame laiške pareiškėjas taip pat nurodė, kad antstolės patogumo dėlei ji gali atsakyti pareiškėjui rusų kalba, kurią, kaip jis teigė, jis suprastų.

35. Tuose elektroniniuose laiškuose antstolei pareiškėjas rašė, kad jis persiuntė ATT sprendimo vykdymui reikiamus dokumentus paštu (lapkričio 5 d. elektroninis laiškas), ir kad Cafcass jį patikino, kad jo išsiųsti dokumentai į Lietuvą buvo tokie, kokių reikia (lapkričio 19 d. elektroninis laiškas, pridėdamas jo ir Cafcass susirašinėjimą elektroniniu paštu). Akivaizdu, kad pareiškėjas ir antstolė lapkričio 19 d. kalbėjo telefonu, kai antstolė patvirtinto pareiškėjui gavusi visus prieš dieną DHL išsiųstus dokumentus, tačiau pareiškė, kad tai nebuvo dokumentų „originalai“. Lapkričio 23 d. pareiškėjas dar kartą išsiuntė antstolei dokumentus DHL paštu. Jis paaiškino, kad Anglijos teismai antspaudams naudojo juodą rašalą, be to, visi dokumentai buvo pažymėti žyma „originalai“. Tą pačią dieną antstolė parašė pareiškėjui elektroniniu paštu teigdama, kad jai reikalingi originalai, ne kopijos. Tada pareiškėjas kreipėsi į teismą Anglijoje su prašymu užantspauduoti ATT įsakymą ir vėl išsiuntė dokumentus antstolei.

36. Gruodžio 3 ir 7 d. elektroniniais laiškais pareiškėjas kreipėsi į antstolę su prašymu informuoti jį apie tai, kaip praėjo antstolės ir vaiko motinos susitikimas dėl ATT įsakymo vykdymo, bei užsiminė, kad yra pasirengęs sumokėti sumas pagal ATT įsakymą, kad įvyktų kitas vizitas

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

[2010 m. gruodžio mėn.]. Gruodžio 9 d. elektroniniu laišku pareiškėjas paprašė antstolę informuoti jį raštu, kokių veiksmų ji ėmėsi tam, kad būtų įgyvendinta pasimatymų tvarka. Jis užsiminė, kad laikas ėjo ir tai galėjo turėti neigiamos įtakos jo ir sūnaus ryšiui. Daug kartų pareiškėjas teiravosi antstolės, kokioje stadijoje buvo vykdymo procesas (gruodžio 13 d. elektroninis laiškas). Pareiškėjo teigimu, net ir antstolės padėjėjai paaiškinus telefonu, kad klausimas perduotas į Lietuvos teismą, pareiškėjas negavo jokio raštiško paaiškinimo, kokiam teismui ir kada tas Lietuvos teismas priims atitinkamą sprendimą. Pareiškėjas rašė, kad „informacijos trūkumas mane verčia manyti, kad kažkas negerai. Nenoriu spėlioti ir būčiau dėkingas, jeigu brūkštelėtumėte man kelis žodžius ir paaiškintumėte, kas vyksta“ (2010 m. gruodžio 15 d. elektroninis laiškas). Vėliau pareiškėjas parašė, kad antstolės „tyla buvo kankinanti“ (2011 m. sausio 5 d. elektroninis laiškas). Sausio 27 d. pareiškėjas pakartotinai pasiskundė, kad antstolė neinformavo jo, kodėl byla buvo „vilkinama“. Taip pat jis paprašė antstolės atsakyti jam raštu, pateikiant informaciją dėl, anot pareiškėjo, „skundų ir proceso“. Be to, kaip matyti iš pareiškėjo vasario 1 ir 7 d. elektroninių laiškų, antstolė pasakė jam telefonu, kad Lietuvos teismas siekė užtikrinti pareiškėjo dalyvavimą bylos nagrinėjime Lietuvoje. Jis pasiteiravo antstolės, dėl ko būtinas jo dalyvavimas teisme, bet antstolė neatsakė. Vasario 8 d. elektroniniame laiške pareiškėjas taip pat parašė, kad, anot antstolės, V.T. nepakluso nustatytai pasimatymų tvarkai, nes jis nesumokėjo jai 600 svarų sterlingų. Pareiškėjas paaiškino, kad jis tą sumą sumokėjo, kaip buvo minėta V.T. advokatų 2010 m. rugsėjo 16 d. laiške, bei pasiteiravo antstolės, ar tie įrodymai buvo pateikti Lietuvos teismui. Galiausiai vasario 10 d. elektroniniu laišku pareiškėjas parašė, kad jis negalėjo suprasti antstolės tylos bei priežasties, kodėl jo elektroniniai laišakai liko neatsakyti. Jis pasiteiravo, gal antstolė gavo kokius nors savo viršininkų ar Vyriausybės institucijų nurodymus nesusirašinėti su juo.

37. 2010 m. gruodžio 20 d. antstolė nustatė, kad V.T. nepristatė vaiko į pasimatymą su tėvu, kuris turėjo įvykti 2010 m. gruodžio 11-18 d., kaip buvo numatyta ATT įsakyme. Dėl to 2010 m. gruodžio 27 d. antstolė su ieškiniu prieš V.T. kreipėsi į teismą dėl Jungtinės Karalystės teismo įsakymo nevykdymo.

38. 2011 m. sausio 26 d. Utenos rajono apylinkės teismas informavo pareiškėją adresu Londone, kad Lietuvoje bus nagrinėjama byla dėl ATT sprendimo nevykdymo ir jo bendravimo teisių neužtikrinimo. Teismas pareiškėjui parašė, kad jo „dalyvavimas žodiniame teismo posėdyje nebuvo būtinas“. Pareiškėjui taip pat buvo paaiškinta, kad jis privalo paskirti įgaliotą asmenį gyvenantį Lietuvoje, kuriam būtų galima siųsti procesinius dokumentus. Jei įgaliotą asmuo nebus paskirtas, visi su byla susiję šaliai skirti procesiniai dokumentai liks byloje ir bus laikomi įteiktais.

39. 2011 m. balandžio mėn. Lietuvos valdžios institucijos paskyrė pareiškėjui teisinę pagalbą vieneriems metams byloje dėl ATT įsakymo Lietuvoje nevykdymo.

2011 m. balandžio 22 d. Valstybės paskirta advokatė parašė pareiškėjui, kad ji susipažino su bylos medžiaga dėl ATT sprendimo nevykdymo. Ji rašė, kad V.T. neatvežė sūnaus į pasimatymą [2010 m. gruodžio mėnesį], nes pareiškėjas nepavedė 600 svarų sterlingų, ir paprašė paaiškinti situaciją bei atsiųsti jai dokumento kopiją, patvirtinančią, kad suma buvo pervesta.

Tą pačią dieną pareiškėjas atsakė Valstybės paskirtai advokatei, atkreipdamas dėmesį, kad tiek antstolė, tiek Utenos rajono apylinkės teismas turėjo reikiamus dokumentus. Pareiškėjas prie laiško taip pat pridėjo kai kuriuos faktus detalizuojančius dokumentus. Taip pat jis pridėjo 2010 m. rugsėjo 16 d. laišką (žr. 30 punktą pirmiau) kaip įrodymą, kad vaikas nebuvo pristatytas į Angliją rugsėjį, nors jis ir buvo tuo tikslu pervedęs pinigus, kad vizitas įvyktų. Galiausiai pareiškėjas pasisiūlė, jei reikia, pateikti bet kokią kitą informaciją.

40. 2011 m. balandžio 27 d. Utenos rajono apylinkės teismas atmetė antstolės ieškinį. Pareiškėjas teismo posėdyje nedalyvavo, tačiau valstybės paskirta jį atstovaujanti advokatė dalyvavo. Teismo sprendime buvo rašoma „iš V.T. paaiškinimų, byloje esančių duomenų, antstolės ir [pareiškėjo] advokatės paaiškinimų matyti, kad [V.T.] neįvykdė [ATT] sprendimo, t.y. nuo 2010 m. gruodžio 11 d. iki 2011 m. gruodžio 18 d. vaiko A.M., gim. 2007 m. rugsėjo 18 d., kontaktui su tėvu nepristatė, kadangi vaiko tėvas nesumokėjo 600 svarų sterlingų, o V.T. nedirba ir

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

neturi lėšų vaikui pristatyti į Angliją“. Utenos teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad pagal to paties teismo 2011 m. kovo 1 d. paskirtas laikinąsias apsaugos priemones pareiškėjui buvo uždrausta išsivežti vaiką iš Lietuvos teritorijos (žr. 47-49 punktus toliau). Nutartyje buvo nurodyta galimybė ją apskusti per septynias dienas.

41. 2011 m. gegužės 2 d. Panevėžio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba elektroniniu paštu pranešė pareiškėjui apie 2011 m. balandžio 27 d. teismo nutartį ir išsiuntė jam neoficialų jos vertimą į anglų kalbą. Vėliau tą dieną pareiškėjas elektroniniu paštu paprašė valstybės jam paskirtos advokatės paaiškinti, kas įvyko teismo salėje 2011 m. balandžio 27 d. Gegužės 2 d. elektroniniame laiške jis paprašė advokatės apskusti balandžio 27 d. nutartį, kad nebūtų praleistas septynių dienų terminas. 2011 m. gegužės 16 d. advokatė, paskirta pagal teisinę sistemą, išsiuntė pareiškėjui 2011 m. balandžio 27 d. nutartį. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas 2011 m. balandžio 27 d. nutarties neapskundė.

D. Naujas teismo procesas Lietuvoje dėl pareiškėjo bendravimo teisių

42. Pagal 2010 m. liepos 19 d., rugpjūčio 2 d. ir rugsėjo 30 d. išduotas medicininės pažymas, po vaiko ir jo motinos vizito į Angliją susitikimui su tėvu, berniukas grįžo neramus, naktimis negalėjo užmigti ir baiminosi žmonių. Taip pat berniukas buvo labai aktyvus, irzlus ir reikalavo išskirtinio motinos dėmesio. Nuo 2010 m. rugsėjo 9 d. berniukas lankėsi vaiko raidos centre. Jam buvo diagnozuotas emocijų sutrikimas, pasireiškiantis padidėjusiu nerimu ir dažnu nuotaikų pokyčiu.

43. 2010 m. gruodžio 13 d. V.T. kreipėsi į Utenos rajono apylinkės teismą su prašymu pakeisti ATT 2010 m. birželio 18 d. sprendimu nustatytą bendravimo su vaiku tvarką ir priteisti jai iš pareiškėjo išlaikymą ir skolą už vaiko išlaikymą. Pagrįsdama savo prašymą, pareiškėja pridėjo pirmiau minėtas medicininės pažymas.

44. 2011 m. vasario 9 d. ji pateikė patikslintą ieškinį. Tą dieną ji taip pat kreipėsi į teismą su prašymu taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir sustabdyti ATT nustatytos bendravimo tvarkos vykdymą bei uždrausti pareiškėjui pasilikti vienam su sūnumi. V.T. teigė, kad pareiškėjas nesumokėjo ATT sprendime minimos pinigų sumos, todėl jo ir vaiko susitikimai neįvyko. Jos manymu, vaikas savo tėvo nepažinojo. Be to, bendravimas su tėvu Anglijoje, ką nustatė ATT, neatitiko geriausių vaiko interesų, nes aplinka berniukui būtų nepažįstama. Prie prašymo V.T. pridėjo, kaip paaiškėjo, *Cafcass* 2010 m. liepos 9 d. elektroninį laišką ir tos pačios dienos ATT sprendimą. V.T. pageidavo, kad berniukas jai nedalyvaujant su tėvu niekada nebebendrautų.

45. 2011 m. vasario 22 d. Utenos rajono apylinkės teismas priėmė nagrinėti V.T. ieškinį dėl bendravimo su tėvu tvarkos pakeitimo. Tą pačią dieną teismas nusprendė V.T. prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nagrinėti 2011 m. kovo 1 d. bei apie numatytą tokį viešą posėdį pareiškėjo neinformuoti, nutartyje nenurodydamas priežasties, kodėl pareiškėjas neturėtų žinoti apie posėdį iš anksto. Buvo nuspręsta į posėdį kviešti vaiko teisių apsaugos tarnybą ir V.T. Be to, teismo nuomone V.T. dalyvavimas posėdyje buvo privalomas. Teismas, atsižvelgdamas, kad pareiškėjas gyveno Anglijoje, o klausimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių dar nebuvo išnagrinėtas, nusprendė ekonominiais sumetimais procesinius dokumentus pareiškėjui išsiųsti tik tada, kai bus išnagrinėtas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimas. Šis procesinis sprendimas buvo neskundžiamas.

46. 2011 m. vasario 28 d. V.T. pateikė Utenos rajono apylinkės teismui tolesnius rašytinius paaiškinimus dėl būtinybės taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Ji teigė, kad pareiškėjas gali pagrobtį ir negražinti jų sūnaus, jei berniukas būtų išvežtas į Angliją pasimatymui su tėvu. Ji taip pat tvirtino, kad pareiškėjui buvo uždrausta bendrauti su vaiku 4 numatytas pasimatymų dienas 2010 m. liepos mėnesį. Kaip matyti, V.T., kaip įrodymu, rėmėsi 2010 m. liepos 9 d. elektroniniu *Cafcass* laišku pareiškėjui (žr. 28 punktą pirmiau). V.T. taip pat teigė, kad po paskutinio susitikimo su tėvu berniukas tapo nervingas ir pradėjo bijoti žmonių.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

47. 2011 m. kovo 1 d. nutartimi Utenos rajono apylinkės teismas tenkino V.T. prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo iš dalies. Posėdyje dalyvavo vaiko motina, vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovas, kuris rūpinosi, kad pareiškėjui būtų išsaugota teisė bendrauti su savo sūnumi Lietuvoje. Vis dėlto tarnyba laikėsi nuostatos, kad pareiškėjui nebūtų leista išsivežti vaiką iš Lietuvos, baiminantis, kad jis su savo sūnumi bandys bėgti. Lietuvoje berniukas jautėsi laimingas, V.T. tinkamai juo rūpinosi. Pagal teismo posėdžio protokolą, V.T. prašyme iš esmės rėmėsi savo pačios baime, kad pareiškėjas gali negrąžinti jai vaiko, jei jam bus leista sūnų išsivežti iš Lietuvos. Ji taip pat teigė, kad po nepertraukiamo vizito 2010 m. liepą berniukas tapo nervingas ir irzlus, ir niekur nuo jos nesitraukė.

48. Utenos rajono apylinkės teismas atkreipė dėmesį į pareiškėjo ir V.T. nesutarimus dėl bendravimo su vaiku tvarkos. Remdamasis 2010 m. liepos 9 d. *Cafcass* elektroniniu laišku (žr. 28 punktą pirmiau), Utenos rajono apylinkės teismas nustatė, kad:

„Pateikti dokumentai patvirtina, kad [pareiškėjas] rengėsi išvežti sūnų iš Jungtinės Karalystės tuo tikslu paruošdamas jam kitus asmens dokumentus, todėl kontaktų su vaiku metu iš jo paimti asmens dokumentai ir uždrausta išvežti vaiką iš Anglijos ir Velso jurisdikcijos. Atsižvelgiant į tai egzistuoja reali grėsmė, kad [Lietuvos] teismo sprendimo vykdymas gali ne tik pasunkėti (jeigu tektų kreiptis į užsienio valstybės nacionalinį teismą su prašymu dėl Lietuvos Respublikos teismo sprendimo, jeigu jis būtų priimtas ieškovės naudai, pripažinimo ir leidimo jį vykdyti), bet gali likti realiai neįvykdomas (jei, pvz., atsakovas nuslėptų vaiko buvimo vietą arba ją periodiškai keistų). Rizika, jog teismo sprendimo vykdymas bus apsunkintas ar netgi padarytas neįmanomu, sudaro laikinųjų apsaugos priemonių taikymo pagrindą (...). Taip pat įvertintina aplinkybė, jog vaikas nuolat gyvena Lietuvoje, lanko vaikų darželį, todėl staigus aplinkos pasikeitimas gali turėti neigiamos įtakos vaikui“

49. Utenos rajono apylinkės teismas vis dėlto pripažino, kad vaikas, kurio tėvai gyvena skyriumi, turi teisę nuolat ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais, nepaisant jų gyvenamosios vietos. Ypatingai svarbu užkirsti kelią vaiko ir jo tėvo susvetimėjimui. Atsižvelgiant į tai, kad vaiko tėvas gyveno ne Lietuvoje, ir tai sudaro problemą jam bendrauti su vaiku tam tikromis dienomis, teismas nustatė, kad pareiškėjas turi teisę bendrauti su vaiku kiekvieną dieną Utenos rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos tarnybos patalpose, dalyvaujant jos atstovui. Pareiškėjui buvo suteikta galimybė iš anksto pranešus bendrauti su vaiku kiekvieną dieną nuo 16 val. iki 18 val. V.T. buvo įpareigota užtikrinti, kad vaikas į susitikimą atvyktų.

50. 2011 m. kovo 3 d. Utenos rajono apylinkės teismas išsiuntė pareiškėjo adresu Londone pranešimą, kad bus nagrinėjama byla dėl jo sūnaus išlaikymo, naujos bendravimo tvarkos nustatymo, kartu pareiškėją informuojant apie teisę pateikti atsiliepimą į V.T. ieškinį. Be to, teismas pakartoję pareiškėjo pareigą paskirti įgaliotą asmenį gyvenantį Lietuvoje, kuriam teismas galėtų siųsti visus procesinius dokumentus (Civilinio proceso kodekso 805 straipsnis). Tą pačią dieną V.T. advokatai elektroniniu paštu informavo pareiškėją apie apylinkės teismo priimtą nutartį taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir išsiuntė jam tos nutarties kopiją lietuvių kalba. Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad kuo greičiau išverstą teismo nutartį jam išsiųs pats Utenos teismas arba paštu. Advokatas taip pat paaiškino pareiškėjui, kad 2011 m. kovo 1 d. nutartimi Utenos rajono apylinkės teismas nusprendė taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir uždrausti pareiškėjui išsivežti sūnų iš Lietuvos teritorijos. Be to, pareiškėjui buvo pranešta, kad minėta nutartis įsigaliojo jos priėmimo dieną.

Kitą dieną pareiškėjas parašė Utenos teismui elektroniniu paštu, kad gavo teismo nutartį, bet išreiškė nepasitenkinimą, kad ji buvo lietuvių kalba, todėl jis nieko nesuprato.

Kovo 1 d. nutartis buvo išversta į anglų kalbą ir 2011 m. kovo 14 d. Utenos teismas išsiuntė ją paštu pareiškėjo adresu Londone. Dėl techninių priežasčių nutartis pareiškėjui buvo įteikta 2011 m. birželio 1 d. 2011 m. kovo 1 d. nutartis galėjo būti apskūsta per septynias dienas nuo nutarties nuorašo įteikimo dienos.

Kaip Panevėžio apygardos teismas 2014 m. kovo 4 d. nustatė, pareiškėjas 2011 m. kovo 1 d. neapskundė.

51. 2011 m. liepos 29 d. Utenos rajono apylinkės teismas pareiškėjui išsiuntė raštišką pranešimą dėl to, kad 2011 m. rugsėjo 29 d. bus nagrinėjama byla dėl V.T. ieškinio dėl bendravimo

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

su vaiku tvarkos pakeitimo ir išlaikymo priteisimo. Pareiškėjui taip pat buvo pranešta, kad pagal Civilinio proceso kodekso 805 straipsnį, jeigu užsienyje gyvenanti šalis nenurodys įgalioto asmens, visi procesiniai dokumentai, skirti užsienyje gyvenančiai šaliai, liks byloje ir bus laikomi įteiktais.

52. Utenos rajono apylinkės teisme, kaip planuota, 2011 m. rugsėjo 29 d. įvyko parengiamasis posėdis, kuriame pareiškėjas nedalyvavo. Jis nedalyvavo ir kitame 2011 m. lapkričio 24 d. posėdyje, nors apie tai teismas jam buvo pranešęs.

53. Kitame posėdyje, apie kurį pareiškėjui buvo pranešta, bet kuriame jis nedalyvavo, Utenos rajono apylinkės teismas nusprendė kreiptis į Anglijos valdžios institucijas, kad pareiškėjas būtų apklaustas liudytoju, siekiant nustatyti jo turtinę padėtį Anglijoje, sprendžiant vaiko išlaikymo klausimą. Vėliau Utenos rajono apylinkės teismas atidėjo posėdžius, planuotus 2012 m. sausio 12 d. ir vasario 23 d. tol, kol iš Jungtinės Karalystės valdžios institucijų bus gauta reikiama informacija apie pareiškėjo turtinę padėtį Anglijoje.

54. 2011 m. gruodžio mėnesį pareiškėjas pasiteiravo Lietuvos vaiko teisių apsaugos tarnybos apie savo sūnaus gerovę. Atsakydama Lietuvos vaiko teisių apsaugos tarnyba aprašė vaiko gyvenimo sąlygas Lietuvoje: jis turėjo nuosavą kambarį V.T. tėvų namuose, o V.T. mokėjo už jo darželį, maistą ir drabužius. Trumpai tariant, berniuko gyvenimo sąlygos buvo geros ir vaiko teisių apsaugos tarnybai rūpesčių nekėlė.

55. 2012 m. balandžio 2 d. pareiškėjas Anglijoje davė parodymus apie savo turtinę padėtį. Utenos rajono apylinkės teismas parodymus gavo balandžio pabaigoje. 2012 m. gegužės 8 d. teismas preliminariai paskyrė posėdį civilinėje byloje dėl išlaikymo ir bendravimo teisių 2012 m. birželio 6 d. Apie būsimą posėdį buvo informuotos visos bylos šalys, įskaitant ir pareiškėją.

56. 2012 m. birželio 26 d. Utenos rajono apylinkės teismas priėmė nutartį dėl pareiškėjo sūnaus išlaikymo ir pareiškėjo ir vaiko bendravimo tvarkos nustatymo. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjui buvo suteikta teisė atsiliepti į pareikštą ieškinį, pranešta apie paskirtą parengiamąjį teismo posėdį, taip pat jis buvo įpareigotas pateikti duomenis apie savo turtinę padėtį, tačiau atsiliepti nepateikė, duomenų apie savo turtinę padėtį nepateikė. Pareiškėjo pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose nuomonė dėl V.T. ieškinio nebuvo nepareikšta. Teismas nustatė, kad V.T. imasi visų priemonių įgyvendinti savo sūnaus interesus, kad jis augtų sveikoje aplinkoje. Įvertinęs šalių finansines padėtis, Utenos rajono apylinkės teismas priteisė iš pareiškėjo po 400 litų (apie 115 eurų) per mėnesį vaiko išlaikymui.

57. Dėl bendravimo su vaiku tvarkos Utenos rajono apylinkės teismas nusprendė:

„Iš bylos duomenų matyti, kad Jungtinės Karalystės Aukščiausiojo teisingumo teismo Šeimos skyriaus 2010 m. birželio 18 d. sprendimu buvo nustatyta bendravimo su vaiku tvarka, pagal kurią atsakovo ir jo sūnaus kontaktai turėjo įvykti: nuo 2010 m. rugsėjo 18 d. iki 2010 m. rugsėjo 25 d.; nuo 2010 m. gruodžio 11 d. iki 2010 m. gruodžio 18 d.; nuo 2011 m. kovo 19 d. iki 2011 m. kovo 28 d.; nuo 2011 m. birželio 18 d. iki 2011 m. birželio 27 d. ir vėliau keturis kartus per metus po dešimt dienų kiekvienu kartu. Po dviejų pirmų kontaktų tėvas galės pasirinkti bet kokią vietą pasauliniu mastu visiems tolimesniems kontaktų periodams bei keliauti su vaiku, nelydint motinai.

Duomenų, kad nustatyti tėvo ir vaiko kontaktai įvyko, o jeigu neįvyko tai dėl kokių priežasčių [pareiškėjas] į bylą nepateikė. Ieškovė nurodė, kad paskutinį kartą tėvas vaiką matė 2010 m. birželio mėnesį. Iš pateikto elektroninio laiško matyti, kad įmoka dėl numatyto 2010 m. gruodžio mėn. 11 d. kontakto įvykdymo negauta. Vaikų teisių apsaugos skyriaus atstovas nurodė, kad vaiko tėvas su jais nesusisiekiama. Atsakovui buvo suteiktos galimybės bendrauti su sūnumi atvykus į Lietuvą per laikotarpį, kai vyks bylos nagrinėjimas, dalyvaujant Utenos rajono savivaldybės administracijos Vaikų teisių apsaugos tarnybos atstovui. Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos Vaikų teisių apsaugos skyriaus atstovo pateiktą informaciją nuo laikinųjų apsaugos priemonių taikymo laikotarpiu nuo 2011 m. kovo 1 d. iki 2012 m. birželio mėn. tėvo ir sūnaus susitikimų nebuvo įvykę. Nesant įrodymų, kad nuo 2010 m. birželio mėn. įvyko vaiko ir tėvo kontaktai, nėra pakankamo pagrindo konstatuoti, jog atsakovui yra reikšmingi susitikimai su sūnumi ir egzistuoja glaudūs jo ir sūnaus ryšiai, taigi tikėtina ieškovės nurodytu, kad staigus vaiko išvykimas su tėvu ir įprastinės aplinkos pakeitimas neužtikrins vaiko saugumo jausmo, emocinio stabilumo bei gali būti jam žalingas, todėl esant tokioms aplinkybėms tinkamiausia laikytis atsargiesnio požiūrio.

Teismas sutinka su [V.T.] ieškinyje nurodytu argumentu, kad esminis vaiko interesas yra augti sveikoje, saugioje ir ramioje aplinkoje, kurioje jis nepatirtų psichologinės įtampos, baimės ir nuolatinių konfliktų. Remiantis [V.T.] paaiškinimais, elektroninio susirašinėjimo laiškais galima pagrįstai teigti, kad tarp šalių egzistuoja konfliktiški santykiai, asmeninis nesutarimas, netolerancija ir tai komplikuoja atsakovo bendravimą su vaiku, tačiau iš pateiktų medicininių dokumentų vienareikšmiškai negalima teigti, kad vaiko dirglumas yra vien tik [pareiškėjo] bendravimo su

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

vaiku pasekmė. Pateiktuose išrašuose užfiksuota, jog vaikas itin aktyvus, reikalaujantis išskirtinio motinos dėmesio ir tokia vaiko būklė fiksuota 2010-08-30, nors kaip teigia [V.T.] [pareiškėjas] paskutinį kartą vaiką matė 2010 m. birželio mėnesį, taigi tokiai vaiko būsenai galėjo turėti įtakos įtempti santykiai tarp [V.T.] ir [pareiškėjo]. Kita vertus, pažymėtina, kad nepilnametis vaikas negali būti tėvų konflikto įkaitu ir konfliktiški šalių santykiai nėra ta faktinė aplinkybė, kuri lemtų būtinumą riboti atsakovo bendravimą su vaiku.

Proceso metu vaikui turi būti suteikta galimybė būti išklaustam, išskyrus atvejus, kai to nedera daryti dėl jo amžiaus ar brandumo laipsnio. A.M. yra gimęs 2007 m. rugsėjo 18 d., t.y. jo amžius yra toks, kuris leidžia daryti išvadą, jog jis dėl amžiaus yra nesubrendęs sąmoningai reikšti savo minčių dėl bylos aplinkybių, išsakyti savo nuomonę ir suformuluoti pažiūras, todėl jis nebuvo išklaustas teismo posėdyje

Esant tokioms aplinkybėms teismas nustato tėvo bendravimo su vaiku tvarką, atsižvelgdamas į vaiko interesus ir sudarydamas galimybę skyriui gyvenančiam tėvui dalyvauti auklėjant vaiką (...), tačiau kartu nustatant laikotarpį iki vaikui sueis septyneri metai per kurį turi būti atstatytas glaudus emocinis ryšys tarp [pareiškėjo] ir vaiko.“

58. Pagal sprendimą, per pirmuosius šešis mėnesius nuo Utenos rajono apylinkės teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, pareiškėjas turėjo teisę bendrauti su savo sūnumi ne daugiau kaip po dvi valandas darbo dienomis 10 dienų per mėnesį vaikui įprastoje aplinkoje jo namuose ar Vaiko teisių apsaugos skyriaus suteiktose patalpose, kartu dalyvaujant vaiko motinai, psichologui ir Vaiko teisių apsaugos skyriaus atstovui. Per kitus šešis mėnesius pareiškėjas turėjo teisę bendrauti su sūnumi ne daugiau kaip po keturias valandas 12 dienų per mėnesį vaikui įprastoje aplinkoje ar kitoje vietoje, motinai dalyvaujant arba, jai sutikus, nedalyvaujant. Pradedant tryliktoju mėnesiu iki vaikui sukaks septyneri metai pareiškėjas turėjo teisę bendrauti su vaiku kasdieną po dvylika dienų kovo, birželio, rugsėjo ir gruodžio mėnesiais vaikui įprastoje pareiškėjo ir V.T. sutartoje aplinkoje, bet jai nedalyvaujant. Pareiškėjas turėjo teisę nekliudomai lankyti sūnų jo ligos metu. Abu tėvai privalėjo užtikrinti vienas kitam netrukdomo bendravimo su vaiku galimybes telefonu (kitomis elektroninio ryšio) ar kitomis komunikacijos priemonėmis.

59. Pareiškėjas pripažįsta, kad Utenos rajono apylinkės teismo sprendimą gavo 2012 m. rugpjūčio 13 d.

60. Atsakydamas į pareiškėjo prašymą suteikti informacijos, Utenos rajono apylinkės teismas 2012 m. rugpjūčio 28 d. išsiuntė pareiškėjui laišką dėl jo teisės apskūsti 2012 m. birželio 26 d. sprendimą per trisdešimt dienų. Teismas taip pat informavo pareiškėją apie jo teisę prašyti atnaujinti praleistą terminą, jei jis buvo praleistas dėl svarbių priežasčių. Be to, teismas pakartotinai atkreipė pareiškėjo dėmesį, kad jis nenurodė Lietuvoje gyvenančio įgalioto asmens, kuriam teismas galėtų siųsti procesinius dokumentus dėl bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo. Todėl pagal Civilinio proceso kodekso 805 straipsnį visi procesiniai dokumentai, skirti užsienyje gyvenančiai šaliai, buvo palikti byloje ir laikomi įteiktais.

61. 2013 m. vasario 13 d. pareiškėjas kreipėsi į Utenos rajono apylinkės teismą atnaujinti procesą. Jis teigė, kad nustatytą trijų mėnesių terminą praleido dėl to, kad yra Rumunijos pilietis ir nemoka lietuviškai.

62. 2013 m. birželio 14 d. nutartimi Utenos rajono apylinkės teismas atmetė pareiškėjo prašymą atnaujinti procesą. Teismas pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad teisėjas 2011 m. kovo 3 d. išaiškino pareiškėjui pareigą nurodyti atstovą ar įgaliotą asmenį bei tokios pareigos neįvykdymo padarinius (žr. 50 punktą pirmiau). Tačiau pareiškėjas jokio įgalioto asmens nenurodė. Be to, nepaisant to, kad pareiškėjas pripažino, jog 2012 m. birželio 26 d. sprendimą (vertimą į anglų kalbą bei nuorodas, kaip apskūsti) gavo 2012 m. rugpjūčio 13 d., prašymą atnaujinti procesą pateikė tik 2013 m. vasario 13 d., tai yra praėjus beveik šešiams mėnesiams nuo sprendimo gavimo dienos. Į pareiškėjo teiginius, kad jis – užsienietis, Lietuvos teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjui buvo žinomos Valstybės garantuojamą teisinę pagalbą reglamentuojančios taisyklės, nes anksčiau procese dėl ATT nustatytos bendravimo tvarkos nevykdymo jam 2011 m. kovo 24 d. sprendimu buvo suteikta valstybės garantuojama teisinė pagalba, todėl jis ir dabar galėjo laiku tokios kreiptis (žr. 39 punktą pirmiau).

63. 2014 m. kovo 4 d. Panevėžio apygardos teismas atmetė pareiškėjo atskirąjį skundą su prašymu atnaujinti procesą civilinėje byloje ir pakeisti Utenos rajono apylinkės teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimą, kuriuo buvo nustatyta pareiškėjo ir jo sūnaus bendravimo tvarka. Teismas

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

pakartojo, kad pareiškėjas su sūnumi tiesiogiai nebendravo nuo 2010 m. birželio. Pareiškėjas nepateikė įrodymų, kad būtų lankęs sūnų po 2011 m. kovo 1 d. nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar po paskesnio 2012 m. birželio 26 d. sprendimo, kurie abu leido pareiškėjui matyti su savo vaiku po kelias valandas kiekvieną dieną. Pareiškėjo motyvas, kad Lietuvos teismo nustatyta tvarka kels jam nepatogumų, tai yra jis bus priverstas vykti į Lietuvą, nereiškė, kad Utenos rajono apylinkės teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimas įtvirtino minimalų bendravimą. Pagal teismo nustatytą tvarką pareiškėjas su vaiku galėjo bendrauti darbo dienomis po 10, vėliau po 12 dienų kas mėnesį. Iš anksto žinodamas apie tokį bendravimą pareiškėjas turėtų galimybę planuoti savo darbą bei pajamas. Buvo atkreiptas dėmesys, kad ir pagal ATT 2010 m. birželio 18 d. įsakymu nustatytą bendravimo tvarką vaikas turėjo būti perduotas ir paimtas Rumunijos ambasadoje Vilniuje. Taigi, pareiškėjas bet kuriuo atveju būtų turėjęs išvykti iš savo gyvenimo ir darbo vietos Anglijoje į Lietuvą, patirtų neišvengiamų laiko sąnaudų ir finansinių išlaidų. Atsižvelgdamas į vaiko interesus – jo amžių, sveikatos būklę, poreikį būti su motina, bei į tai, kad pareiškėjas su sūnumi asmeniškai nebendravo nuo 2010 m. birželio mėnesio, Utenos rajono apylinkės teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimu nustatyta bendravimo tvarka pagrįstai suteikė prioritetą vaiko interesams ir nepaneigė pareiškėjo teisių bendrauti su savo sūnumi.

64. Galiausiai Panevėžio apygardos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad V.T. persikėlė į Lietuvą 2008 m. vasarą. 2008 m. liepos mėnesį buvo deklaruota vaiko gyvenamoji vieta Lietuvoje. V.T. į Utenos rajono apylinkės teismą su prašymu dėl bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo kreipėsi praėjus daugiau kaip trimis mėnesiams nuo persikėlimo gyventi į Lietuvą (žr. punktus 22 ir 43 pirmiau). Taigi, pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 8 ir 9 straipsnius 2011 m. Jungtinės Karalystės teismai nebegalėjo svarstyti prašymų dėl bendravimo tvarkos pakeitimo, nes šios bylos priklausė vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės, šiuo atveju Lietuvos, teismų jurisdikcijai.

65. 2014 m. gegužės 12 d. nutartimi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjo kasacinį skundą.

66. Nenustatytą dieną V.T. kreipėsi į Utenos rajono apylinkės teismą dėl neterminuoto tėvo valdžios pareiškėjui apribojimo. Ji teigė, kad pareiškėjas su sūnumi nebendruoja. Pareiškėjas pateikė Lietuvos teismui prašymą sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol Teismas priims sprendimą dėl jo peticijos prieš Lietuvą (Nr. 46600/11). 2014 m. birželio 10 d. Utenos rajono apylinkės teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol Teismas išnagrinės pareiškėjo skundą prieš Lietuvą.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ

67. Civilinis kodeksas numato, kad tėvas ar motina, negyvenantys kartu su vaiku turi teisę bendrauti su vaiku ir dalyvauti jį auklėjant. Vaikas, kurio tėvai gyvena skyrium, turi teisę nuolat ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais, nesvarbu, kur tėvai gyvena. Tėvas ar motina, pas kurį vaikas gyvena, neturi teisės kliudyti antrajam iš tėvų bendrauti su vaiku (3.170 straipsnis).

Kita bylai reikšminga vidaus teisė, susijusi su tėvų bendravimo teisėmis, pateikta Teismo sprendime byloje *Z.J. prieš Lietuvą* (Nr. 60092/12, §§ 68-70, 2014-04-29; reikšminga tarptautinė teisė taip pat pateikta minėto sprendimo §§ 71-73).

68. Pagal Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymą Europos Sąjungos valstybių narių teismų sprendimai dėl bendravimo teisių ir dėl vaiko gražinimo yra vykdytini dokumentai. Europos Sąjungos valstybėse narėse išduoti pažymėjimai, nurodyti Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 41 ir 42 straipsniuose, yra vykdomieji dokumentai (9 straipsnis).

69. Lietuvoje Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos yra paskirta institucija padėti taikyti Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 („centrinė institucija“).

70. Pagal tuo metu galiojusį Civilinio proceso kodeksą teismas ieškovo prašymu gali imtis laikinųjų apsaugos priemonių, jeigu jų nesiėmus teismo sprendimo įvykdymas gali pasidaryti

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

nebeįmanomas (144 straipsnio 1 dalis). Apie prašymo nagrinėjimą yra pranešama atsakovui. Laikinosios apsaugos priemonės gali būti taikomos nepranešus atsakovui tik išimtiniais atvejais, kai yra reali grėsmė, jog pranešimas sutrukdytų laikinųjų apsaugos priemonių taikymą arba padarys jų taikymą nebeįmanomą (148 straipsnio 1 dalis).

71. Pagal Antstolių įstatymo 2 ir 3 straipsnius antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas. Antstolius skiria ir atleidžia teisingumo ministras. Antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumo, bei kitais civilinio proceso principais. Antstolis privalo sąžiningai atlikti profesines pareigas. Vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių tinkamai apginti išieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdomo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. atlikdami savo funkcijas antstoliai yra nepriklausomi ir savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais bei tarptautinėmis sutartimis, kurios dalyve yra Lietuvos Respublika.

Antstolio procesinę veiklą kontroliuoja apylinkės teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolis, teisėjas (Civilinio proceso kodekso 594 straipsnis).

72. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas nustato valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą fiziniams asmenims, kad šie galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus. Valstybės garantuojama teisinė pagalba teikiama remiantis lygiateisiškumo ir visų asmenų teisių bei įstatymų saugomų interesų apsaugos, kokybės ir efektyvumo principais. Valstybės garantuojama teisinė pagalba taip pat gali būti teikiama tarptautiniuose ginčiuose, tai yra tokiuose ginčiuose, kai pareiškėjas prašymo suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą pateikimo metu, turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar paprastai gyvena ne toje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje teismas nagrinėja bylą arba kurioje vykdomas teismo sprendimas (Įstatymo 1-3 straipsniai).

73. Užsienyje gyvenanti ir advokato neturinti proceso šalis privalo paskirti įgaliotą asmenį, gyvenantį Lietuvoje, kuriam būtų įteikiami visi su byla susiję procesiniai dokumentai. Jei užsienyje gyvenanti šalis nenurodo įgalioto asmens, visi procesiniai dokumentai, skirti užsienyje esančiai šaliai, lieka byloje ir yra laikomi įteiktais. Šios pasekmės šaliai turi būti išaiškintos (Civilinio proceso kodekso 805 straipsnis).

III. BYLAI REIKŠMINGA TARPTAUTINĖ TEISĖ

74. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (taip vadinamas Briuselis II):

8 straipsnis

Bendroji jurisdikcija

„1. Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 daliai taikomos 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.

9 straipsnis

Nenutrūkstama vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos jurisdikcija

„1. Tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują nuolatinę gyvenamąją vietą, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų sprendimą dėl bendravimo teisių, priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma, jei šio straipsnio 1 dalyje bendravimo teisių turėtojas pripažino vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikciją dalyvaudamas teismų procesuose neginčijant jų jurisdikcijos.“

21 straipsnis

Teismo sprendimo pripažinimas

„1. Valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų...“

26 straipsnis

Draudimas peržiūrėti teismo sprendimą iš esmės

„Teismo sprendimas jokiais aplinkybėmis negali būti peržiūrimas iš esmės.“

28 straipsnis

Vykdytini teismo sprendimai

„1. Valstybėje narėje priimtas ir joje vykdytinas bei įteiktas teismo sprendimas dėl tėvų pareigų vaikui yra vykdomas kitoje valstybėje narėje tada, kai suinteresuotos šalies prašymu jis buvo pripažintas joje vykdytinu...“

55 straipsnis

Bendradarbiavimas konkrečiose bylose, susijusiose su tėvų pareigomis

„Centrinės institucijos kitos valstybės narės centrinės institucijos arba tėvų pareigų turėtojo prašymu bendradarbiauja konkrečiose bylose siekdamos šio reglamento tikslų. Dėl to jos, veikdamos tiesiogiai arba per valdžios institucijas ar kitas įstaigas, imasi atitinkamų priemonių pagal tos valstybės narės teisę asmens duomenų apsaugos reikaluose:

- a) rinkti informaciją ir keisti informaciją:
 - i) apie vaiko padėtį;
 - ii) apie visas atliekamas procedūras; arba
 - iii) dėl vaiko priimtus sprendimus;
 - b) teikti informaciją ir pagalbą tėvų pareigų turėtojams, siekiantiems sprendimų pripažinimo ir vykdymo jų teritorijoje, ypač dėl bendravimo teisių ir vaiko sugrąžinimo;
- (...)
- e) padėti tėvų pareigų turėtojams susitarti tarpininkaujant ar kitomis priemonėmis ir lengvinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą šiuo tikslu.“

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 8 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

75. Remdamasis Konvencijos 6, 13 ir 14 straipsniais pareiškėjas skundžiasi, kad Lietuvos valdžios institucijos nevykdė Jungtinės Karalystės teismo sprendimo ir įsakymo, kuriuo buvo nustatyta jo ir jo sūnaus bendravimo tvarka. Jis teigė, kad Lietuvos valdžios institucijų veiksmai buvo sąmoningai jį klaidinantys, susimokę ir ksenofobiški.

76. Teismas mano, kad pareiškėjo skundai patenka į Konvencijos 8 straipsnio taikymo sritį:

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.“

A. Priimtinumai

1. Šalių teiginiai

77. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepanaudojo visų prieinamų vidaus teisinės gynybos priemonių. Pirmiausia, jei pareiškėjo manymu, antstolė dėl ATT sprendimo ir įsakymo vykdymo Lietuvoje veikė netinkamai, jis galėjo tokius veiksmus ar neveikimą skusti teismui, tačiau to nepadarė. Be to, pareiškėjas neapskundė Utenos rajono apylinkės teismo 2011 m. balandžio 27 d. nutarties, kuria buvo atmestas antstolės ieškinys V.T. dėl 2010 m. gruodžio mėnesio vizito. Atsižvelgiant į tai, kad toje nutartyje Lietuvos teismas konstatavo, jog pareiškėjas pats neįvykdė Jungtinės Karalystės teismo reikalavimų, todėl buvo atsakingas dėl bendravimo tvarkos neįgyvendinimo, galima buvo preziumuoti, kad pareiškėjas sutiko su toje teismo nutartyje nustatytais faktais, ypač atsižvelgiantį į tai, kad nutartyje buvo aiškiai nurodyta, kad ji skundžiama apeliacine tvarka (žr. 40 punktą pirmiau). Vyriausybė pripažino, kad klausimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo 2011 m. kovo 1 d. buvo išnagrinėtas neinformavus pareiškėjo apie numatytą teismo posėdį. Tačiau Lietuvos teismas turėjo išimtinę teisę užtikrinti, kad sprendimo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo priėmimo procesas vyktų nekliudomai. Atsižvelgiant į tai, kad susitikimas pagal ATT nustatytą bendravimo tvarką turėjo įvykti 2011 m. kovo 19-28 d. ne Lietuvoje, Utenos teismas ir pasinaudojo minėta teise.

78. Vyriausybė toliau teigė, kad pareiškėjas niekada nesikreipė į teismą dėl bendravimo tvarkos pakeitimo. Nuo 2010 m. pabaigos jis nė karto neaplankė sūnaus Lietuvoje. Dar daugiau, jis nelankė berniuko ir po 2011 m. kovo 1 d., kai Utenos teismas, atsižvelgdamas į ATT sprendimą ir įsakymą, siekiančius užtikrinti, kad pareiškėjas išsaugotų bendravimo teises, pakeitė bendravimo tvarką. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas nelankė savo sūnaus, galima preziumuoti, kad pirmiau minėta bendravimo tvarka buvo sunkiai įgyvendinama. Šiuo požiūriu būtina pastebėti, kad Lietuvos teismo sprendimas, užsimenantis apie apskundimo galimybę, buvo išverstas ir įteiktas pareiškėjui. Tačiau pareiškėjas tokia galimybe nepasinaudojo.

79. Pareiškėjas teigė, kad nepaisant Utenos teismo 2011 m. kovo 1 d. nutarties, kuria buvo iš esmės paneigta jo su sūnumi bendravimo tvarka, nustatyta ATT sprendimu ir įsakymu, jo neveikimu apkaltinti negalima. Priešingai, jis kreipėsi teisinės pagalbos ir parašė daugybę elektroninių laiškų antstolei, Utenos teismui ir jo interesus ginti paskirtai advokatei. Nepaisant to, jo pastangos bei susirašinėjimas elektroniniu paštu su minėtais asmenimis ir institucijomis buvo vienpusis ir pareiškėjui naudos nedavė (žr. 34-36, 39 ir 41 punktus pirmiau). Visų pirma, jam nebuvo pranešta apie būsimą 2011 m. kovo 1 d. posėdį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, o tą dieną priimto sprendimo kopijos jis negavo iki 2011 m. birželio 1 d., kai, jo nuomone, skundas jau buvo neveiksminga ir nepakankama priemonė. Antra, valstybės paskirta advokatė nesutiko su aiškiu pareiškėjo nurodymu apskusti 2011 m. balandžio 27 d. Utenos rajono apylinkės teismo nutartį nebausti V.T. dėl to, kad 2010 m. gruodžio mėnesio pasimatymas neįvyko. Todėl pareiškėjas buvo įsitikinęs, kad jis panaudojo visas prieinamas vidaus teisinės gynybos priemones, siekdamas, kad ATT nustatyta pasimatymų tvarka būtų įgyvendinta.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

2. Teismo vertinimas

80. Teismas pakartoja, kad tik tos priemonės, kurios yra veiksmingos, turi būti panaudotos. Remdamasi vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimu Vyriausybė privalo įrodyti Teismui, kad ta priemonė yra veiksminga bylai reikšmingu metu buvo įvirtinta teoriškai ir įgyvendinama praktiškai, tai yra prieinama, galinti atitaisyti patirtą žalą dėl pareiškėjo skundų ir perspektyvi. Vyriausybei įrodžius priemonės veiksmingumą, pareiškėjui tenka pareiga įrodyti, kad Vyriausybės nurodyta priemonė buvo panaudota arba dėl tam tikrų priežasčių būtų buvusi neveiksminga ir netinkama esant konkrečioms bylos aplinkybėms arba, kad tomis konkrečiomis aplinkybėmis jis ar ji buvo atleistas nuo tokios pareigos (žr. *Melnik v. Ukraine*, no. 72286/01, § 67, 2006-03-28, ir *Kalashnikov v. Russia* (dec.), no. 47095/99, 2001-09-18). Toliau Teismas pakartoja, kad vidaus teisinių gynybos priemonių panaudojimo taisyklė turėtų būti taikoma lanksčiai ir be pernelyg didelio formalizmo (žr. naujausią sprendimą byloje *Čalovskis v. Latvia*, no. 22205/13, § 207, 2014-07-24 ir jame cituotą praktiką).

81. Nagrinėjamoje byloje vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimo klausimas yra glaudžiai susijęs su pareiškėjo skundų pagal Konvencijos 8 straipsnį esme, kad šiuo atveju sprendimo priėmimo procesas buvo su trūkumais. Todėl jis nagrinėtinas kartu su bylos esme.

82. Teismas atkreipia dėmesį, kad pareiškėjo skundai nėra nepriimtini kaip nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio § 3 (a) dalį. Be to, Teismas pastebi, kad jie nėra nepriimtini kokiais nors kitais pagrindais. Todėl jie turi būti skelbiami priimtinais.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

(a) Pareiškėjas

83. Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad, nepaisant to, jog Utenos teismo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo niekada nepaneigė jo teisės bendrauti su sūnumi, svarbu buvo įvertinti tai, ar nauja tvarka buvo reikalinga, galima ir apskritai prasminga. ATT pabrėžė, kad bendravimas turėjo prasidėti tuojau pat, numatant galimybę jį toliau užtikrinti (žr. 16 ir 17 punktus pirmiau). Tačiau Utenos teismas, nagrinėdamas jo bendravimo su vaiku klausimą nepaisė ATT sprendimo ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 bei pakeitė jų esmę. Anglijos teismai niekada nesirėmė vaiko motinos išdėstytomis priežastimis - psichologine vaiko būkle ir įtarimu, kad pareiškėjas bandys jį grobti. Tame procese V.T. niekada neteigė, kad vaiko psichologinė būklė pablogės, jei vaikas praleis savaitę be jos. Motinos sutikimą su ATT sprendime ir įsakyme išdėstytomis aplinkybėmis tik patvirtinta tai, kad ji nėra vieno jų neapskundė.

84. Pareiškėjas nurodė, kad kebli padėtis, kurią ATT numatė savo 2010 m. balandžio 28 d. sprendimo 99 punkte, kur buvo atkreiptas dėmesys į tai, jog pareiškėjui bus itin sudėtinga užmegzti prasmingą ryšį Lietuvoje, iš tiesų susiklostė (žr. 16 punktą pirmiau). Lietuvos valdžios institucijos pradėjo veikti tik po nepateisinamo delsimo ir taip, kad užkirstų kelią Anglijos teismo nustatytos bendravimo tvarkos vykdymui bei iš esmės ją pakeistų.

85. Pirma, antstolė Lietuvoje ATT sprendimo dėl bendravimo tvarkos vykdymo procese akivaizdžiai delė. 2010 m. lapkričio 4 d. visi dokumentai, įskaitant oficialų prašymą vykdyti bei sumokėto mokesčio įrodymą, antstolei buvo išsiųsti. Po to ta pati informacija buvo išsiųsta DHL paštu 2010 m. lapkričio 16 d. (žr. 34 ir 35 punktus pirmiau). Tiesa, kad 2010 m. gruodį antstolė kreipėsi į teismą dėl to, kad V.T. nevykdė antrojo bendravimo tvarkos etapo, kuris turėjo įvykti gruodį (žr. 37 punktą pirmiau). Tačiau, net ir nepaisant pareiškėjo gruodžio 7 d. elektroniniame laiške aiškiai išreikšto noro sumokėti 600 svarų sterlingų, kad susitikimas įvyktų, antstolė nesiėmė

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

jokių priemonių dėl to, kad V.T. visų pirma nevykdė Anglijos teismo įsakymo dėl susitikimo 2010 m. rugsėjį įgyvendinimo (žr. 36 punktą pirmiau).

86. Antra, vertinant Utenos rajono apylinkės teismo veiksmus, daug laiko buvo prarasta vykdymo procese, kurį inicijavo antstolė su ieškiniu prieš V.T. Antstolė kreipėsi į teismą 2010 m. gruodį, o teismas nutartį priėmė tik 2011 m. balandžio 27 d., tai yra, praėjus keturiems mėnesiams. Šiuo požiūriu pareiškėjas rėmėsi Teismo praktika, kad žalos gali padaryti ir praėjęs laikas (žr. *Ignaccolo-Zenide v. Romania*, no. 31679/96, § 102, ECHR 2000I).

87. Apibendrinant, priešingai negu teigė Vyriausybė, pareiškėjo požiūris į teisę išsaugoti ryšį su sūnumi nebuvo pasyvus. Aktyvų jo dalyvavimą liudijo tai, kad jis kreipėsi dėl teisinės pagalbos, aktyviai tik neveiksmingai susirašinėjo su antstole, advokate ir Utenos teismu.

88. Pareiškėjas išreiškė nepasitenkinimą Utenos teismu dar ir dėl to, kad jis nesugebėjo iškviešti jo į 2011 m. kovo 1 d. posėdį. Nepaisant to, kad nebuvo jokių reikšmingų aplinkybių vaiko gyvenime pokyčio, sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių buvo priimtas pažeidžiant Lietuvos civilinio kodekso 148 straipsnį, kuris numato, kad tokios priemonės gali būti taikomos kitai šaliai nežinant tik esant išimtinėms aplinkybėms. Be to, Utenos teismas, priėmęs 2011 m. kovo 1 d. nutartį nesugebėjo iš karto apie tai pareiškėją informuoti, todėl pareiškėjas oficialiai ją gavo tik 2011 m. birželio 1 d. Tokio, pareiškėjo nuomone, sąmoningo ir tyčinio nekomunikavimo per itin svarbų trijų mėnesių laikotarpį padariniai pareiškėjui buvo lengvai nuspėjami: abiem pasimatymams 2011 m. kovą ir birželį kelias buvo užkirstas, nesant galimybės 2011 m. kovo 1 d. nutartį apskųsti.

89. Dėl laikinųjų apsaugos priemonių pagrįstumo, jos Lietuvos teismo buvo pritaikytos remiantis išskirtinai V.T. pateikta vienpuse informacija, tai yra 2010 m. liepos 9 d. *Cafcass* laišku, teismas nebuvo matęs likusių įrodymų, išteisinančių pareiškėją, kad jis neketino vaiko grobti (žr. 29 punktą pirmiau). Todėl laikinosios apsaugos priemonės, kurias pritaikė Utenos teismas, buvo nereikalingos. Be to, ši Utenos teismo nutartis apsunkino pareiškėjo padėtį ir iš esmės pakeitė ATT 2010 birželio 18 d. sprendimą, pažeidžiant Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 26 straipsnį.

90. Pareiškėjas pažymėjo, kad savo sūnaus nematė nuo 2010 m. vasaros ir nebuvo jo aplankyti nuo 2011 m. kovo 1 d. Jo teigimu, paskutinį kartą su berniuku matėsi 2011 m. birželio 12 d. internetu, *Skype*. Po tos dienos V.T. neleido jam matytis ar kalbėti su berniuku nei per *Skype*, nei telefonu. Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad nuo 2008 m. iki šios dienos bendravimas su Lietuvos valdžios institucijomis buvo tik „labai nemalonus“. Vizitų Lietuvoje 2008m. ir 2009 m. metu, bei viso proceso Lietuvos teismuose Vilniuje metu (žr. 9-12 punktus pirmiau), jis jautėsi taip, lyg institucijos iš jo tyčiotųsi. Proceso ATT metu pareiškėjas informavo teismą apie savo išgyvenimus ir išreiškė nenorą lankytis Lietuvoje dėl patirties bendraujant su Lietuvos valdžios institucijomis, tačiau teisėjas atmetė šiuos teiginius, nes pareiškėjas nepateikė jokių tai pagrindžiančių įrodymų (žr. 16 punktą pirmiau).

91. Vertinant esamą padėtį, visi ankstesni įvykiai ir akivaizdus Lietuvos valdžios institucijų nusiteikimas prieš pareiškėją tik dar labiau jį atgrasė nuo važiavimo į Lietuvą lankyti savo sūnaus. Todėl pareiškėjas reikalavo, kad būtų vykdoma pirmoji ATT nustatyta bendravimo tvarka.

(b) Vyriausybė

92. Pirmiausia Vyriausybė atkreipė dėmesį, kad ATT 2010 m. birželio 18 d. sprendimas bei įsakymas Lietuvoje buvo pripažinti, o jų vykdymui nereikėjo jokios papildomos procedūros. Anglijos teismo sprendimai niekada nebuvo kvestionuoti. Priešingai, tolesnio proceso Lietuvoje metu šių sprendimų esmė, tai yra, būtinybė užtikrinti pareiškėjo ir sūnaus ryšį, niekada nebuvo paneigta. Šiuo požiūriu Vyriausybė taip pat pažymėjo, kad pirmasis bendravimo tvarkos etapas buvo įgyvendintas, 2010 m. vasarą V.T. pristatė pareiškėjo sūnų susitikimui Londone.

93. Vyriausybė teigė, nenorinti ieškoti pateisinimų, kodėl V.T. nusprendė nevežti vaiko susitikimui į Angliją 2010 m. rugsėjį. Ji atkreipė dėmesį, kad po pasimatymo 2010 m. liepą motina nusprendė, kad vaiko kelionė į Angliją bei ilgas su ja išsiskyrimas neigiamai paveiktų berniuką.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

Tačiau, nors ATT sprendimo ir įsakymo vykdymas iš dalies jau buvo nutrūkęs, Lietuvos valdžios institucijos apie tai sužinojo tik 2010 m. spalio 18 d., kai Jungtinės Karalystės valdžios institucijos pareiškėjo prašymu susisiekti su Lietuvos tarnyba dėl sprendimų nevykdymo. Tada Tarnybai pranešus apie tokią galimybę ir pateikus antstolių sąrašą, pareiškėjas 2010 m. lapkritį kreipėsi į antstolę ir pateikė pažymėjimą, išduotą pagal Reglamente (EB) Nr.2201/2003 nustatytą tvarką. Tik nuo šio momento atsakomybė už Anglijos teismo sprendimų vykdymą tenka Lietuvai. Todėl Lietuvos valdžios institucijos veikė nedelsdamos: antstolė tuojau pat susisiektė su V.T. ir pateikė teismui prieš ją ieškinį. Be to, pareiškėjui buvo suteikta nemokama teisinė pagalba, kad jam būtų lengviau ginti savo teises teisme. Kaip vėliau paaiškėjo, pats pareiškėjas buvo kaltas dėl to, kad numatytas 2010 m. gruodžio mėnesio pasimatymas neįvyko (žr. 40 punktą pirmiau).

94. Svarbu buvo pastebėti, kad pareiškėjo bylos aplinkybės iš esmės skyrėsi nuo kitų bylų, kur vienas tėvų neteisėtai išveždavo vaiką į kitą šalį. Pagal ATT sprendimus ir įsakymus buvo nuspręsta, kad vaiko motina galės laisvai su juo persikelti nuolat gyventi į Lietuvą po pirmų šešių bendravimo savaitių Londone. ATT nustatė, kad vaiko nuolatine gyvenamąja vieta bus Lietuvos Respublika. Be to, dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos aptariamoje byloje, ATT pabrėžė, kad pagal Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalį, praėjus trims mėnesiams nuo persikėlimo iš Anglijos ir Velso jurisdikcijos į nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje, Lietuvos teismai įgyja jurisdikciją bylose dėl tėvų pareigų, įskaitant bendravimo teises. Anglijos teismas pasiliko išimtinę jurisdikciją klausimams dėl vaiko Rumunijos ir/ar Moldovos pasų bei kelionės dokumentų spręsti (žr. 22 ir 24 punktus pirmiau). Todėl pagal Reglamento 9 straipsnio 1 dalį praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai vaikas išvyko iš Jungtinės Karalystės, t.y. 2010 m. liepą, 2010 m. spalį jurisdikcija atiteko Lietuvos teismams, o būtent Utenos rajono apylinkės teismui, kuris nagrinėjo V.T. 2010 gruodžio mėnesį pateiktą prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones bei pakeisti bendravimo tvarką.

95. Vertindama tolesnius teisinius procesus Lietuvoje Vyriausybė pastebėjo, kad juos inicijavo vaiko motina V.T., kuri tvirtino, kad tarp tėvo ir sūnaus glaudžių ryšių nebuvo, nes tik 2000 m. liepą Londone vaikas matė savo tėvą, o pasimatymas, numatytas 2010 m. gruodį, neįvyko dėl pareiškėjo kaltės. Taip atsirado dar vienas pagrindas kreiptis į teismus Lietuvoje, tai yra dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nes buvo teisėtas pagrindas manyti, kad, jei kitas, ATT nustatytas pasimatymas (2011 m. kovą) įvyks Anglijos teismo numatytu būdu, t.y. suteikiant pareiškėjui galimybę išsivežti vaiką iš Lietuvos ir keliauti į bet kurą pasaulio šalį, pareiškėjas gali su sūnumi bandyti bėgti, taip psichologiškai pakenkdamas vaikui ir apsunkindamas būsimą Utenos teismo sprendimo įgyvendinimą dėl tėvo bendravimo teisių. Grėsmė buvo reali, kaip patvirtino *Cafcass* 2010 m. liepos 9 d. laiškas pareiškėjui bei ATT nurodymas Rumunijos ir Moldovos ambasadoms neišduoti vaiko kelionės dokumentų.

96. Nepaisant to, laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymas neatėmė iš pareiškėjo teisės bendrauti su savo sūnumi. Priešingai, 2011 m. kovo 1 d. nutartimi Utenos teismas pakoregavo bendravimo tvarką, suteikdamas pareiškėjui galimybę matytis su sūnumi kiekvieną dieną tam tikromis valandomis. Kaip teismas pastebėjo, taip buvo nuspręsta atsižvelgiant į pareiškėjo interesus - jis gyveno ne Lietuvoje, todėl galėjo susidurti su tam tikrais sunkumais, jei pasimatymai su vaiku būtų buvę nustatyti tam tikromis dienomis. Be to, pareiškėjas buvo nuolat informuojamas apie visus posėdžius, vykstančius nagrinėjant civilinę bylą Utenos teisme bei Lietuvos teisės nuostatas, reglamentuojančias jo teisę dalyvauti teismo posėdžiuose, paskirti atstovą bei apskusti. Tai buvo daroma nepaisant to, kad pareiškėjas nerodė jokio ryžto ar intereso byloje, nes posėdžiuose nedalyvavo ir į V.T. ieškinį atsiliepimo nepateikė, neapskundė 2011 m. kovo 1 d. nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Svarbu buvo ir tai, kad Utenos teismas savo iniciatyva vertė pareiškėjui dokumentus į anglų kalbą ir siuntė juos į Angliją net ir tada, kai pareiškėjas nevykdė savo pareigos paskirti įgaliotą asmenį Lietuvoje, kuriam būtų galima įteikti procesinius dokumentus (žr. 38, 50, 51 ir 60 punktus pirmiau).

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

97. Utenos rajono apylinkės teismas 2012 m. birželio 26 d. sprendimu patvirtino pareiškėjo nesidomėjimą sūnumi. Lietuvos teismai pabrėžė, kad vaikas neturėtų tapti konfliktinių santykių tarp pareiškėjo ir V.T. įkaitu. Konfliktiniai santykiai tarp civilinės bylos šalių nebuvo pagrindas pateisinti poreikį apriboti tėvo teisę su vaiku bendrauti (žr. 57 punktą pirmiau). Todėl Utenos teismas nustatė bendravimo tarp pareiškėjo ir jo sūnaus tvarką, kad jų emocinis ryšys būtų atstatytas.

98. Apibendrinant, atsižvelgus į bylos aplinkybes, o ypač į tai, kad buvo pakeista anksčiau nustatyta ATT bendravimo tvarka, Vyriausybė laikėsi nuomonės, kad pareiškėjo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą iš dalies buvo apribota. Tačiau apribojimas atitiko įstatymus ir buvo būtinas, paisant geriausių vaiko interesų. Lietuvos valdžios institucijos veikė uoliai ir ėmėsi visų būtinų veiksmų, kad pareiškėjas galėtų įgyvendinti savo teises bendrauti su vaiku. Deja, pareiškėjas pats nerodė didelio noro, todėl susidarė įspūdis, kad jo reikalavimai dėl tariamai atimtos teisės bendrauti su sūnumi buvo tik besitęsiančių priešiškių santykių su V.T. instrumentas. Todėl byla iš esmės skiriasi nuo *Lafargue v. Romania* (no. 37284/02), § 96, 2006-07-13, kur pareiškėjas net persikėlė gyventi į kitą šalį, kad būtų arčiau savo vaiko.

2. Teismo vertinimas

(a) Bendrieji principai

99. Teismas pakartoja, kad abipusė vienas kito draugija sudaro šeimos gyvenimo esmę ir jai trukdančios nacionalinės priemonės prilygsta Konvencijos 8 straipsnio garantuojamos teisės apribojimui (žr., tarp daugelio kitų, *Monory v. Romania and Hungary*, no. 7099/01, § 70, 2005-04-05).

100. Be to, nors svarbiausias 8 straipsnio tikslas yra ginti asmenį nuo savavališkų valdžios institucijų veiksmų, veiksmingas šeimos gyvenimo „gerbimas“ apima ir pozityvias pareigas. Abiem atvejais tarp konkuruojančių asmens ir visos visuomenės interesų turi būti išlaikyta teisinga pusiausvyra; abiem atvejais Valstybė turi plačią vertinimo laisvę (žr. *Keegan v. Ireland*, 1994-05-26, § 49, Series A no. 290).

101. Aptardamas Valstybės pareigą įgyvendinti pozityvias priemones, Teismas ne kartą konstatavo, kad 8 straipsnis apima tėvų teisę į tai, jog būtų imtasi priemonių jam ar jai vėl susijungti su savo vaikais, ir nacionalinių valdžios institucijų pareigą imtis tokių veiksmų (žr., tarp daugelio kitų, *Ignaccolo-Zenide v. Romania*, cit. pirmiau, § 94 ir jame pasiremta jurisprudencija). Tai taikoma ne tik priverstinio vaikų paėmimo globon bei globos priemonių įgyvendinimo bylose (žr., tarp daugelio kitų, *Olsson v. Sweden* (no. 2), 1992-11-27, § 90, Series A no. 250), bet taip pat bylose, kur kyla ginčai tarp tėvų ir/ar kitų vaikų šeimos narių dėl bendravimo ar gyvenamosios vietos nustatymo (žr. *Fuşcă v. Romania*, no. 3460/07, § 34, 2010-07-13).

102. Nacionalinių valdžios institucijų pareiga imtis priemonių palengvinti susijungimą nėra absoliuti, nes tėvų su vaikais, kurie ilgą laiką gyveno su kitais asmenimis, susijungimas tuojau pat gali būti neįmanomas, o tam, kad jis įvyktų, gali prireikti parengiamųjų priemonių. Tokio pasirengimo pobūdis ir apimtis priklauso nuo kiekvienos bylos aplinkybių, tačiau visų susijusių asmenų supratimas ir bendradarbiavimas visada bus svarbiausiu faktoriumi. Nors nacionalinės valdžios institucijos privalo padaryti viską, kad tokį bendradarbiavimą palengvintų, pareiga taikyti prievartą šioje srityje turi būti ribota, nes būtina atsižvelgti į visų susijusių asmenų interesus, bei teises ir laisves, o ypač į geriausius vaiko interesus ir jo ar jos teises, garantuojamas Konvencijos 8 straipsnyje. Kai atrodo, kad bendravimas su tėvais gali kelti grėsmę tiems interesams ar suvaržyti teises, nacionalinės valdžios institucijos privalo pasiekti tarp jų teisingą pusiausvyrą (žr. *Hokkanen v. Finland*, 1994-09-23, § 58, series A no. 299A). Geriausi vaiko interesai privalo būti svarbiausi ir, priklausomai nuo jų pobūdžio ir rimtumo, kartais gali nusverti tėvų interesus (žr. *Plaza v. Poland*, no. 18830/07, § 71, 2011-01-25).

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

103. Šiame kontekste priemonės tinkamumą apsprendžia jos įgyvendinimo greitis, nes praėjęs laikas gali turėti nepataisomų padarinių vaikų ir tėvų, kurie gyvena skyrium nuo vaikų, santykiams (žr. *Ignaccolo-Zenide*, cit. pirmiau, § 102).

104. Teismas taip pat pakartoja sprendime *Glaser v. the United Kingdom* (no. 32346/96, § 70, 2000-09-19) prieitą išvadą, kad aktyvus tėvų dalyvavimas procese dėl vaikų pagal Konvencijos 8 straipsnį yra būtinas tam, kad būtų užtikrinta jų interesų apsauga, ir kad pareiškėjo, kaip ir teismo, elgesys, kai pareiškėjas, kaip minėtoje byloje, kreipiasi dėl teismo įsakymo vykdymo, yra svarbi aplinkybė. Teismas taip pat pripažino, kad bendravimo tvarkos nustatymas gali pareikalauti didelių tėvo, kuris nebegyvena su vaiku, pastangų (žr. *Kajari v. Finland*, no. 65040/01, § 42, 2007-10-23). Teismas lygiai taip pat konstatavo, kad tariamas pareiškėjo neveikimas negali panaikinti valdžios institucijų, disponuojančioms valstybės prievarta, atsakomybės už teismų sprendimų vykdymą (žr. *Fuščá*, cit. pirmiau, § 30). Atsakomybė Valstybei pagal Konvenciją kyla už visų jos institucijų, patikėtinių ir tarnautojų veiksmus. Jų rangas šiuo atveju, kaip apskritai tarptautinėje teisėje, yra nesvarbus, nes veiksmai, einant oficialias pareigas, bet kuriuo atveju yra priskiriami Valstybei. Susitariančiosios šalies įsipareigojimus pagal Konvenciją gali pažeisti bet kuris asmuo, vykdamas jam priskirtus oficialius įgaliojimus (žr. *Wille v. Liechtenstein* [GC], no. 28396/95, § 46, ECHR 1999 VII; *Plesó v. Hungary* (dec.), no. 41242/08, 2012-01-17).

(b) Šių principų taikymas aptariamoje byloje

105. Teismas atkreipia dėmesį, jog šalys sutaria, kad ryšys tarp pareiškėjo ir jo vaiko patenka į „šeimos gyvenimo“ sąvoką pagal Konvencijos 8 straipsnį.

106. Vertindamas šią bylą, Teismas pirmiausia atkreipia dėmesį į tai, kad ATT 2010 m. birželio 18 d. nusprendė, kad pareiškėjo sūnaus nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvoje su vaiko motina (žr. 15 punktą pirmiau). Todėl ši byla skiriasi nuo tų, kuriose Teismas nagrinėjo atvejus, kai vaikai būdavo išvežami iš vienos jurisdikcijos į kitą, nesant teisėto pagrindo (žr., *Neulinger and Shuruk v. Switzerland* [GC], no. 41615/07, § 28, ECHR 2010, ir *X v. Latvia* [GC], no. 27853/09, §§ 12 ir 13, ECHR 2013). Dėl to 1980 m. spalio 25 d. Hagos Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų šios bylos faktinėms aplinkybėms netaikytina.

107. Teisminio proceso Lietuvoje metu, taip pat ir Teisme, pareiškėjas nuolat tvirtino, kad Lietuvos teismai neturėjo jurisdikcijos peržiūrėti bendravimo tvarką, kurią nustatė ATT savo 2010 m. balandžio 28 d. ir birželio 18 d. sprendimuose bei įsakymuose. Teismas nepritaria tokiam požiūriui. Kaip ir Vyriausybė, jis atkreipia dėmesį, kad ATT iš tiesų pripažino, kad vos praeis trys mėnesiai nuo vaiko persikėlimo nuolat gyventi į Lietuvą, jurisdikcija dėl bendravimo teisių pereis Lietuvos teismams (žr. 22 ir 94 punktus pirmiau). Teismas sutinka, kad Lietuvos teismai turėjo jurisdikciją spręsti dėl tėvo bendravimo teisių, kai V.T. pateikė jiems prašymą 2010 m. gruodį (žr. 43 punktą pirmiau).

108. Tačiau labiausiai šioje byloje pareiškėjas skundėsi dėl Lietuvos valdžios institucijų, įskaitant antstolę, Utenos rajono apylinkės teismą ir net jam Valstybės paskirtą advokatą, sąmokslą sprendimo priėmimo metu, dėl kurio jam buvo užkirstas kelias susitikti su sūnumi ATT numatyta tvarka. Pareiškėjo nuomone, Lietuvos valdžios institucijų negebėjimas veikti atidžiai ir sąžiningai lėmė dabartinę jo padėtį, tai yra susvetimėjimą su sūnumi. Šiuo požiūriu Teismas pakartoja, kad nors 8 straipsnyje nėra aiškiai įtvirtintų procesinių reikalavimų, sprendimo priėmimo procesas, kuris pasibaigia apribojančiomis priemonėmis, turi būti teisingas ir užtikrinantis pagarbą 8 straipsnyje saugomiems interesams (žr. *McMichael v. the United Kingdom*, 1995-02-24, § 87, Series A no. 307B). Todėl Teismas pirmiausia privalo nustatyti, ar, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir ypatingai svarbų sprendimų pobūdį, pareiškėjas buvo pakankamai įtrauktas į sprendimo priėmimo procesą, vertinant jį kaip visumą, tam, kad būtų suteikta tinkama jo interesų apsauga. Jei ne, pagarba jo šeimos gyvenimui nebuvo užtikrinta, nes apribojimas tokiu atveju

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

nelaikytinas „būtinu“ 8 straipsnio prasme (žr., *mutatis mutandis*, *W. v. the United Kingdom*, 1987-07-08, § 64, Series A no. 121, p. 29).

109. Teismas mano, kad Lietuvos valdžios institucijoms pareigos dėl pareiškėjo Konvencijos 8 straipsnyje garantuojamų teisių, įskaitant ir pareigą veikti atidžiai ir greitai, kilo 2010 m. spalio 18 d., kai Jungtinės Karalystės valdžios institucijos informavo institucijas Lietuvoje, jog V.T. rugsėjį nepristatė vaiko pasimatymui (žr. 32 punktą pirmiau). Tada pareiškėjas kreipėsi į antstolę, veikiančią teritorijoje pagal V.T. ir jų sūnaus gyvenamąją vietą. Iš pareiškėjo ir antstolės susirašinėjimo matyti, kad jis buvo vienpusis. Teismas mano, jog itin svarbu tai, kad per trijų mėnesių laikotarpį pareiškėjas antstolei parašė 25 elektroninius laiškus, teiraudamasis dėl bendravimo tvarkos įgyvendinimo. Iš pradžių pareiškėjas buvo konstruktyvus, siūlė paaiškinti situaciją ir mokėjo atlygį už ATT sprendimo vykdymą. Pareiškėjo pastangos, kad jį suprastų, ir kad padėtų antstolei, kiek tai įmanoma gyvenant kitoje šalyje, taip pat matyti ir iš to, kad jo elektroniniai laišakai buvo surašyti anglų kalba, o *Google* pagalba išversti į lietuvių kalbą. Ilgainiui pareiškėjas pradėjo nervintis ir, jo žodžiais tariant, susidūręs su informacijos stoka, ėmė įtarinėti Lietuvos valdžios institucijas susimokius siekiant apriboti jo teises bendrauti su sūnumi. Pareiškėjas taip pat paprašė antstolės pateikti jam „skundų ir procesų“ taisykles, bet, kaip matyti, atsakymo jam nebuvo (žr. 36 punktą pirmiau).

110. Teismas taip pat pastebi, kad savo 2010 m. lapkričio 2 ir 4 d. elektroniniuose laiškuose pareiškėjas informavo antstolę, esąs pasirengęs sumokėti V.T., kad ji atvežtų sūnų į Londoną susitikimui, numatytam ATT gruodžio 11-18 d. (žr. 31, 32 ir 34 punktus pirmiau). Tačiau antstolė į šią informaciją neatkreipė dėmesio, nes, kaip matyti iš Utenos teismo 20 m. balandžio 27 d. nutarties, remdamasis būtent antstolės parodymais Utenos teismas nusprendė, kad 2010 m. gruodžio mėnesio pasimatymas neįvyko dėl to, kad pareiškėjas nepervedė pinigų (žr. 40 punktą pirmiau). Nors praleistas 2010 m. rugsėjo mėnesio pasimatymas Jungtinės Karalystės valdžios institucijas paskatino kreiptis į Lietuvos Tarnybą dėl užsienio šalies teismo sprendimo vykdymo (žr. 31 ir 32 punktus pirmiau), Utenos rajono apylinkės teismas savo 2011 m. balandžio 27 d. nutartyje apie praleistą pasimatymą 2010 m. rugsėjį nė neužsimena. Todėl Teismas daro išvadą, kad Lietuvos valdžios institucijos neskyrė V.T. nė menkiausias bausmės, taip toleruodamos jos nebendradarbiavimą ir nepagarbą ATT sprendimui (žr. *Shaw v. Hungary*, no. 6457/09, § 73, 2011-07-26). Tokiu būdu buvo paneigta pareiškėjo teisė pagal Konvencijos 8 straipsnį susitikti su vaiku, siekiant užmegzti ryšį be „itin didelių sunkumų“, kuriuos pareiškėjas būtų patyręs, jei toks pasimatymas būtų buvęs nustatytas Lietuvoje (žr. 16 punktą pirmiau; taip pat žr. *Lafargue v. Romania*, cit. pirmiau, §§ 102-104).

111. Kitas asmuo, kurį pareiškėjas įtarė sąmokslu prieš jį Lietuvoje, - Utenos rajono apylinkės teismas. Nepalaikydamas pareiškėjo teiginių dėl „suderinto požiūrio“, nukreipto prieš jį, Teismas vis dėlto pažymi, kad V.T. kreipėsi į Utenos teismą su prašymu peržiūrėti Anglijos teismo 2011 m. vasario 9 d. nustatytą bendravimo tvarką, kai jai jau buvo pareikštas antstolės ieškinys. Taip pat ji paprašė Utenos teismo pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones ir uždrausti pareiškėjui būti vienam su savo sūnumi (žr. 44 punktą pirmiau).

112. Pats Utenos rajono apylinkės teismas nemanė būtina informuoti pareiškėją apie teismo posėdį 2011 m. kovo 1 d. nenurodydamas, kodėl slaptumas buvo svarbus ir kodėl pareiškėjo dalyvavimas posėdyje, jei jis nuspręstų jame dalyvauti, galėtų sukelti vaikui pavojų. Tiesa, kad iš V.T. 2010 m. gruodžio 13 d. ieškinio ir 2011 m. vasario 9 d. patikslinto ieškinio matyti, kad ji pridėjo dokumentus dėl pareiškėjo išreikšto noro negražinti jų vaiko. Tačiau, kaip ATT 2010 m. liepos 9 d. nusprendė, V.T. bei *Cafcass* įtarimai buvo nepagrįsti (žr. 29 punktą pirmiau). Tuo metu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta jau buvo su V.T. Lietuvoje. Ir vargu, ar pareiškėjas būtų bėgęs su vaiku – hipotezė, kurios Utenos rajono apylinkės teismas 2011 m. vasario 22 d. sprendime neinformuoti pareiškėjo apie posėdį, nė nepaminėjo – jei jis būtų į tą posėdį Lietuvoje vykęs (žr. 45 punktą pirmiau). Kadangi pareiškėjas nežinojo apie posėdį, jis negalėjo jame dalyvauti ir teikti pastabų dėl apkaltinančių ar išteisinančių įrodymų. Šiuo požiūriu Teismas atkreipia dėmesį,

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

kad V.T. pateiktos aplinkybės, grindžiančios jos prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių, buvo netikslios. Nors ji teigė, kad 2010 m. liepą pareiškėjui buvo uždrausta matytis su berniuku keturias dienas, tokia informacija buvo neteisinga (žr. 29 ir 46 punktus pirmiau).

113. Teismas taip pat primena, kad V.T. nepakluso ATT sprendimui ir atsisakė vežti jų sūnų pasimatymams 2010 m. rugsėjį ir gruodį. Atsižvelgiant į tai, kad kitas ATT numatytas vizitas 2011 m. kovo pradžioje artėjo, Utenos rajono apylinkės teismo posėdis pareiškėjui, siekiančiam atkurti ryšį su savo sūnumi, kiek tai buvo įmanoma, buvo ypatingai svarbus. Preziuruojant, kad pagrindas taikyti laikinąsias apsaugos priemones buvo V.T. įtarimas dėl galimo grobimo, posėdyje galėjo būti įvertintas pareiškėjo charakteris. Teismo nuomone, tai buvo fakto klausimas, kurį tinkamai išnagrinėti vien tik rašytinės bylos medžiagos pagrindu buvo neįmanoma. Esant tokioms aplinkybėms, kai tokio pobūdžio vertinimas turėjo ypatingos svarbos, o padariniai galėjo padaryti pareiškėjui didelės žalos, Utenos teismas, siekdamas užtikrinti teisingą procesą, privalėjo suteikti pareiškėjui progą būti išklaustam ir dalyvauti tam, kad jo teisė bendrauti su savo sūnumi ateityje būtų užtikrinta (žr., *Jucius and Juciuvienė v. Lithuania*, no. 14414/03, § 31, 2008-11-25; taip pat žr. *X v. Latvia*, cit. pirmiau, § 102).

114. Toliau Teismas vertina pareiškėjo teiginius, kad advokatė, kurią Lietuvos Valstybė skyrė jam atstovauti bylos dėl ATT sprendimo įvykdymo nagrinėjime, taip pat nesugebėjo tinkamai atstovauti jo interesams. Iš tiesų savo 2011 m. balandžio 22 d. elektroniniame laiške pareiškėjas advokatę informavo, kad jis jau išsiuntė reikiamus dokumentus tiek antstolei, tiek Utenos teismui, taip pat pridėjo 2010 m. rugsėjo 16 d. laišką (žr. 39 punktą pirmiau). Tačiau Utenos teismo 2011 m. balandžio 27 d. nutartyje nėra nė užuominos apie tai, kad Valstybės paskirta advokatė būtų šią informaciją teismui perdavusi. Priešingai, Valstybės paskirta advokatė buvo dar vienas asmuo – kaip ir antstolė –, kuri formaliai vertino situaciją ir susitelkė ties 2010 m. gruodžio vizitu, kuris neįvyko, bet neužsiminė apie 2010 m. rugsėjo vizitą, už kurio kelionės išlaidas pareiškėjas sumokėjo, nepaisant to, kad pareiškėjas ją informavo, jog jis vizito tikslu pervedė 600 svarų sterlingų. Toliau Teismas pastebi, kad, kai tik pareiškėjas sužinojo apie 2011 m. balandžio 27 d. nutartį, jis kreipėsi į advokatę su prašymu ją apskusti. Tačiau nėra jokių įrodymų, kad advokatė šį prašymą būtų įvykdžiusi. Vyriausybė šio fakto taip pat neginčijo.

Todėl Teismas atmeta Vyriausybės argumentus dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

115. Galiausiai Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės argumentą, kad pareiškėjas nelankė savo sūnaus nuo 2010 m. liepos, kas, jos nuomone, įrodė, jog pareiškėjas rimtai nesidomi savo sūnumi. Kaip ten bebūtų, pareiškėjo nuoširdų ir rimtą domėjimąsi savo sūnumi aiškiai pabrėžė ATT savo 2010 m. balandžio 28 d. sprendime (žr. 15 punktą pirmiau). ATT taip pat pabrėžė, kad buvo dvi svarbios priežastys, kodėl bendravimas tarp pareiškėjo ir jo sūnaus turėjo vykti Anglijoje, – įtampos nebuvimas, kurią pareiškėjas neabejotinai justų Lietuvoje ir faktas, kad pageidautinas laikas buvo „aiškiai kiek įmanoma greičiau“ (žr. 16 ir 17 punktus pirmiau). Utenos rajono apylinkės teismo išdėstytos nuostatos vis dėlto yra aiškiai priešingos ATT išdėstytoms gairėms. Pagal Lietuvos teismo 2011 m. kovo 1 d. nutartį pareiškėjui buvo leista matytis su sūnumi dalyvaujant vaiko teisių apsaugos tarnybai jos patalpose (žr. 49 punktą pirmiau). Vertinant Utenos rajono apylinkės teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimą, jame išdėstytos nuostatos buvo dar mažiau palankios pareiškėjui, nes numatytuose pasimatymuose turėjo dalyvauti V.T. V.T. taip pat išsaugojo teisę spręsti, ar tam tikra vieta buvo tinkama susitikimams (žr. 58 punktą pirmiau).

116. Esant tokioms aplinkybėms, taip pat išskirtina tai, kad 2010 m. balandžio 28 d. ATT konstatavo, jog nustatytą bendravimo tvarką galima peržiūrėti tik esant svarbiems pokyčiams (žr. 18 punktą pirmiau). Vertindamas bylos faktus, Teismas nežvelgia jokio svarbaus pokyčio, išskyrus V.T. priešišumą pareiškėjui. Iš tiesų ji atsisakė pristatyti vaiką į Londoną 2010 m. rugsėjį ir kreipėsi į teismą pakeisti bendravimo tvarką vos tik baigėsi Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 nustatytas trijų mėnesių terminas (žr. 43 punktą pirmiau). Nors pagrįsdama savo prašymą V.T. Utenos rajono apylinkės teismui pateikė medicininės pažymas, apie šiuos įrodymus

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

savo 2011 m. kovo 1 d. ir 2011 m. balandžio 27 d. nutartyse teismas nėra neužsimena (žr. priešingą bylą *Z.J. v. Lithuania*, cit. pirmiau, § 103). Iš tiesų, 2012 m. birželio 26 d. sprendimu Utenos rajono apylinkės teismas atmetė V.T. argumentą, kad vaiko sveikata pablogėjo daugiausiai dėl bendravimo su tėvu (žr. 57 punktą pirmiau).

117. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, taip pat į tai, kad pareiškėjas, bendraudamas su antstole, kuri yra Valstybės pareigūnė, bei Valstybės paskirta advokate, kurios privalėjo gera valia veikti pareiškėjo naudai, nesulaukė greitų ir informatyvių atsakymų (žr. 71 ir 72 punktus pirmiau; taip pat žr., *mutatis mutandis, Plesó v. Hungary*, cit. pirmiau), bei į Utenos rajono apylinkės teismo sprendimus nesiūsti pareiškėjui informacijos apie posėdį, kuris jam turėjo tiesioginės įtakos, pareiškėjas pagrįstai jautė, kad Lietuvoje jo interesų niekas nepaisė, kas jį ilginiui atgrasė ten vykti. Iš pirmiau pateiktų vertinimų taip pat matyti, kad pareiškėjo bendravimui su sūnumi, kad berniukas geriau pažintų savo tėvą „tėvo aplinkoje“ (žr. 16 punktą pirmiau), Lietuvos valdžios institucijos užkirto kelią dar pradinėje stadijoje, kuri šiuo požiūriu buvo ypatingai svarbi. Todėl Teismas mano, kad tai, kas vyko po Utenos teismo 2011 m. kovo 1 d. ir balandžio 27 d. sprendimų, nebegalėjo pakankamai palankiai ištaisyti pareiškėjo padėties.

118. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismui belieka priėti išvados, kad šioje byloje valdžios institucijos nesugebėjo įvykdyti savo pareigos tinkamai apginti pareiškėjo teisę į jo šeimos gyvenimo gerbimą.

Todėl buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

119. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

120. Pareiškėjas reikalavo 60 000 svarų sterlingų neturtinei žalai atlyginti.

121. Vyriausybė tokią reikalavimą laikė nepagrįstu ir pernelyg dideliu. Ji teigė, kad reikalaujama suma neturtinei žalai atlyginti neatitiko Teismo praktikos panašiose bylose ir ženkliai viršijo Teismo priteisiamas kompensacijas bylose prieš Lietuvą, kuriose buvo konstatuotas 8 straipsnio pažeidimas.

122. Vertindamas teisingumo pagrindais, Teismas priteisia pareiškėjui 7 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

B. Išlaidos ir sąnaudos

123. Pareiškėjas taip pat reikalavo 6 568 svarų sterlingų išlaidoms ir sąnaudoms, patirtoms nacionaliniuose teismuose bei nagrinėjant bylą Teisme, atlyginti. Ši suma apėmė 39 svarus sterlingų už telefoninius skambučius į Lietuvą antstolei ir advokatei, 247 svarus sterlingų pašto išlaidų, įskaitant DHL, 6 042 svarus sterlingų už teisinį atstovavimą Teisme, 200 svarų sterlingų už Teismo sprendimo *Lafargue* byloje (cit. pirmiau) vertimą bei 40 svarų sterlingų už mokestį antstolei.

124. Vyriausybė teigė, kad kai kurios išlaidos, pavyzdžiui, Teismo sprendimo *Lafargue* byloje vertimas, nebuvo būtinos. Kitos išlaidos, pavyzdžiui, atlygis advokatui, buvo pernelyg didelės.

125. Teismas atkreipia dėmesį, kad pareiškėjas savo atstovavimui šioje byloje gavo teisinę pagalbą iš Europos Tarybos 850 eurų sumai (apie 675 svarų sterlingų). Pagal Teismo praktiką

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

pareiškėjas turi teisę į partirtų sąnaudų ir išlaidų atlyginimą tik tokia apimtimi, kiek jos buvo pareiškėjo realiai patirtos, būtinos ir pagrįsto dydžio. Šioje byloje, atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir minėtus kriterijus, Teismas mano, kad pagrįsta priteisti 5 000 eurų sumą visoms išlaidoms padengti.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

126. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS

1. *Prijungia* balsų dauguma Vyriausybės prieštaravimą dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo prie bylos esmės ir jį atmeta;
2. *Skelbia* balsų dauguma pareiškėjo skundą priimtiniu;
3. Penkiais balsais prieš du *nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis;
4. Penkiais balsais prieš du *nusprendžia*,
 - (a) kad per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, Valstybė atsakovė privalo sumokėti pareiškėjui šias sumas, jas konvertuojant į svarų sterlingus (GBP) pagal sprendimo įvykdymo dieną taikomą kursą, ir bet kokį mokestį:
 - (i) 7 000 eurų (septynis tūkstančius eurų) ir bet kokį mokestį neturtinei žalai atlyginti;
 - (ii) 5 000 eurų (penkis tūkstančius eurų) ir bet kokį mokestį sąnaudoms ir išlaidoms atlyginti;
 - (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo dienos per įsipareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;
5. Vienbalsiai *atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2015 m. sausio 13 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Guido Raimondi
Pirmininkas

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

Atsižvelgiant į Konvencijos 45 straipsnio 2 dalį ir Teismo reglamento 74 taisyklės 2 dalį, atskiroji teisėjų Spano ir Kjølbros nuomonė yra pridedama prie šio sprendimo.

G.R.A.
S.H.N.

JUNGTINĖ PRIEŠTARAUJAMOJI TEISĖJŲ SPANO IR KJØLBRO NUOMONĖ

1. Mes balsavome prieš peticijos paskelbimą priimtina ir Konvencijos 8 straipsnio pažeidimą. Mūsų nuomone, peticija yra nepriimtina dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo. Dar daugiau, net ir darant prielaidą, kad peticija yra priimtina, mūsų manymu, Valstybės pozityviosios pareigos pagal Konvencijos 8 straipsnį nebuvo pažeistos.

Vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimas

2. Pareiškėjo skundo esmė yra ATT sprendimo ir 2010 m. birželio 18 d. įsakymo, suteikiančio jam teisę bendrauti su sūnumi, nevykdymas. Vykdomo procesas Lietuvoje baigėsi 2011 m. balandžio 27 d., kai apylinkės teismas atmetė antstolės ieškinį dėl ATT sprendimo ir įsakymo vykdymo.

3. Pareiškėjas apylinkės teismo 2011 m. balandžio 27 d. nutarties neapskundė (žr. sprendimo 40 punktą). Apylinkės teismo nutarties apskundimas yra įprasta teisinės gynybos priemonė, kuri turi būti panaudota pagal Konvencijos 35 straipsnį. Todėl kyla klausimas, ar yra kokių nors ypatingų aplinkybių, kurios atleistų valstybės paskirto advokato atstovaujamą pareiškėją nuo pareigos panaudoti prieinamą ir veiksmingą priemonę (žr., *inter alia*, *Sejdovic v. Italy* [GC], no. 56581/00, § 45, ECHR 2006II).

4. Pagal turimą informaciją pareiškėjas nurodė savo Valstybės paskirtai advokatei apskūsti apylinkės teismo nutartį (žr. 41 punktą). Teismas nežino, kodėl nutartis nebuvo apskūsta, bet apskritai pareiškėjas turėtų būti tapatinamas su savo advokatu. Darytina išvada, jog tai, kad pareiškėjo advokatė nutarties neapskundė, vertinant, ar buvo panaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės, reiškia, kad nutarties neapskundė pareiškėjas. Bendra tvarka Valstybės nėra atsakingos už advokatų veiksmus ar neveikimą, įskaitant ir Valstybės paskirtus advokatus, kurie yra nepriklausomi (žr., *inter alia*, *Czekalla v. Portugal*, no. 38830/97, § 60, ECHR 2002VIII; *Sannino v. Italy*, no. 30961/03, § 49, ECHR 2006VI; ir *Bogumil v. Portugal*, no. 35228/03, § 46, 2008 m. spalio 7 d.).

5. Be to, pareiškėjas neapskundė nei apylinkės teismo 2011 m. kovo 1 d. nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nei apylinkės teismo 2012 m. birželio 26 d. nutarties.

6. Taigi, net ir darant prielaidą, kad vertinant pareiškėjo skundą atsižvelgtina į 2011 m. kovo 1 d. ir 2012 m. birželio 26 d. nutartis, pareiškėjas nepanaudojo prieinamų ir veiksmingų priemonių, ir nėra jokių ypatingų aplinkybių, kurios atleistų pareiškėją nuo pareigos panaudoti jam žinomas vidaus teisinės gynybos priemones.

7. Todėl, mūsų manymu, peticija yra nepriimtina dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnį.

SPRENDIMAS MANIC PRIEŠ LIETUVĄ

Valstybės pozityviosios pareigos pagal Konvencijos 8 straipsnį

8. Kaip minėta pirmiau, pareiškėjo skundo esmė yra ATT sprendimo ir 2010 m. birželio 18 d. įsakymo, suteikiančio jam teis bendrauti su sūnumi, nevykdymas (žr. 3, 75 ir 83-91 punktus). Taigi, kyla klausimas, ar Lietuvos valdžios institucijos įvykdė pozityviasias pareigas užtikrinti pagarbą pareiškėjo teisei į šeimos gyvenimo su sūnumi gerbimą pagal Konvencijos 8 straipsnį (žr., *inter alia*, *Fiala v. the Czech Republic*, no. 26141/03, § 94, 2006 m. liepos 18 d.; *Piazzzi v. Italy*, no. 36168/09, § 52, 2010 m. lapkričio 2 d; ir *Santos Nunes v. Portugal*, no. 61173/08, § 67, 2012 m. gegužės 22 d.).

9. 2010 m. spalio 18 d. Jungtinės Karalystės centrinė institucija susisiekė su Lietuvos centrine institucija dėl ATT sprendimo ir įsakymo nevykdymo. 2010 m. spalio 25 d. Lietuvos centrinė institucija pripažino, kad ATT sprendimas ir įsakymas Lietuvoje vykdomi tiesiogiai ir perdavė juos vykdyti antstoliui. Nuo šio momento Lietuvos valdžios institucijos turėjo pozityviają pareigą veikti greitai ir atidžiai, siekiant apsaugoti pareiškėjo teisės į šeimos gyvenimo gerbimą ir įvykdyti ATT sprendimą ir įsakymą.

10. Pagal turimą informaciją antstolė iš pareiškėjo gavo reikiamus dokumentus 2010 m. lapkričio mėn. 2010 m. gruodžio 20 d. antstolė nustatė, kad motina nepristatė vaiko į pasimatymą su tėvu 2010 m. gruodžio 11-18 d., kaip buvo numatyta ATT sprendime ir įsakyme, dėl to 2010 m. gruodžio 27 d. antstolė su ieškiniu prieš motiną kreipėsi į teismą. Kitas pasimatymas su tėvu, vykdamas ATT sprendimą ir įsakymą, turėjo įvykti 2011 m. kovo 19 - 28 d.

11. Tačiau 2011 m. balandžio 27 d. apylinkės teismas atmetė antstolės ieškinį dėl nevykdymo. Apylinkės teismas pažymėjo, kad 2011 m. kovo 1 d. nutartimi paskirtos laikinosios apsaugos priemonės, pagal kurias pareiškėjui nebuvo draudžiama matytis su sūnumi, bet buvo uždrausta išsivežti vaiką iš Lietuvos teritorijos.

12. Kadangi nuo vaiko teisėto persikėlimo nuolat gyventi į Lietuvą praėjo trys mėnesiai, jurisdikciją spręsti dėl bendravimo teisių turėjo Lietuva. Tokia išvada seka iš 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003, taip pat buvo pripažinta ATT sprendime ir įsakyme (žr. 22, 64 ir 74 punktus).

13. Vadovaudamasis Lietuvos teisiniu reguliavimu ir paisydamas geriausių vaiko interesų, apylinkės teismas paskyrė laikinąsias apsaugos priemones dėl bendravimo, kurios praktiškai pakeitė ATT sprendimą ir įsakymą. Taigi, Lietuvos valdžios institucijos daugiau nebeturėjo pareigos vykdyti ATT sprendimo ir įsakymo.

14. Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir ypač į trumpą laiko tarpą, praėjusį nuo vykdymo bylos iškėlimo iki laikinųjų apsaugos priemonių dėl bendravimo paskyrimo, kuriomis pasibaigė pareiga vykdyti ATT sprendimą ir įsakymą, mūsų manymu, yra nepakankamas pagrindas nustatyti Valstybės pozityviosios pareigos užtikrinti pareiškėjo teisės į šeimos gyvenimą gerbimą pažeidimą.

15. Dėl laikotarpio nuo galutinio sprendimo dėl ATT sprendimo ir įsakymo vykdymo priėmimo, mes galime tik pastebėti, kad pareiškėjas niekada nepasinaudojo plačia teise matytis su sūnumi, suteikta jam 2011 m. kovo 1 d. nutartimi ir vėlesne 2012 m. birželio 26 d. nutartimi.

16. Todėl, mūsų nuomone, Konvencijos 8 straipsnis nebuvo pažeistas.